

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**Порівняльний аналіз рівня екологічної свідомості
представників різних вікових категорій населення м.
Берегове**

Боднар Барбара Томашівна

Студент(ка) IV-го курсу

Освітня програма 014 Середня освіта (Географія)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 2 від 31 березня 2022 року

Науковий керівник: **Вінце Тімео Тіберіївна**

PhD, доцент

Завідувач кафедри географії та туризму: **Молнар Йосип Йозефович**

к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2022 року

Протокол № _____ / 2022

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму**

Кваліфікаційна робота

**Порівняльний аналіз рівня екологічної свідомості
представників різних вікових категорій населення м.
Берегове**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Викона(в): студент(ка) IV-го курсу
Боднар Барбара Томашівна

Освітня програма 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник: **Вінце Тімео Тіберійвна**
PhD, доцент

Консультант: **Генці Шандор Олександрович**
PhD, доцента

Рецензент: **Іжак Тібор Йосипович**
к.г.н., доцент

Берегово
2022

Зміст

Вступ.....	7
1. Мета.....	9
2. Огляд літератури.....	10
2.1. Екологічна свідомість, охорона навколишнього середовища	10
2.2. Відносини між людиною та природою.....	13
2.3. Ставлення різних вікових груп до охорони навколишнього середовища	15
3. Методи дослідження.....	19
4. Результати	21
4.1. Загальні демографічні дані	21
4.2. Загальні екологічні питання	22
4.3. Питання, пов'язані з природоохоронною діяльністю	24
4.4. Фактори, що впливають на екологічну свідомість.....	29
Підсумки	34
Висновок	36
Резюме	38
Список використаної літератури	40
Додатки.....	43
Список ілюстрацій	48

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

**Különböző korosztályú lakosok környezettudatosságának
összehasonlítása Beregszász lakosai körében**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: **Bodnár Barbara**

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014 Középiskolai oktatás (Földrajz)

Témavezető: **Vince Tímea**

PhD, docens

Konzulens: **Gönczy Sándor**

PhD, docens

Recenzens: **Izsák Tibor**

PhD, docens

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	7
1. Célkitűzés.....	9
2. Szakirodalmi áttekintés	10
2.1. Környezetvédelem és környezettudatosság	10
2.2. Az ember és a természet kapcsolata	13
2.3. A különböző korcsoportok környezetvédelemhez való viszonyulása.....	15
3. Kutatási módszer.....	19
4. Eredmények.....	21
4.1. Általános demográfiai adatok	21
4.2. Általános környezetvédelmi kérdések	22
4.3. Környezetvédelmi tevékenységhez kapcsolódó kérdések.....	24
4.4. Környezettudatosságot befolyásoló tényezők	29
Következtetések	34
Összefoglalás.....	36
Ukrán nyelvű rezümé	38
Irodalomjegyzék.....	40
Melléklet.....	43
Ábrák jegyzéke.....	48

Bevezetés

Mi az? Mindenkit érint, mindenki felelős, de mindenki tehet is érte. A megoldás nem bonyolult, de annál fontosabb: a környezetünk és annak védelme. A környezeti történéseknek valóban mindannyian fontos szereplői vagyunk (hulladekmentes.hu, 2019).

Az elmúlt évtizedekben előtérbe került a környezettudat és a környezettudatos életmód, mint fogalmak. Az utóbbi néhány évben viszont már, szinte naponta áramlik a médiából, közösségi oldalokról az, hogy bolygónk pusztul és valamit tennie kell az embereknek azért, hogy ezt a pusztulást megállítsa, estlegesen vissza is fordítsa. Gyakran a mindennapi életben is felmerül társalgási témaként, hogy mit is kellene tennünk azért, hogy ezen változtassunk.

Hogy hogyan figyelhetünk oda a mindennapokban a környezetünk megóvására, nem csak az idősebb, vagy kizárólag a fiatalabb korosztályt foglalkoztatja, hanem minden korosztály érintett és többé-kevésbé érdekelt ebben a témában. A tudományban is egyre több embernek felkeltette már a figyelmét az, hogy az egyes korcsoportok, különböző mértében mutatnak érdeklődést a környezeti problémák iránt. A kutatások vizsgálták, hogy az egyes korosztályokat mennyire érinti érzékenyen a téma, valamint hogyan vélekednek a környezet megóvásáról, és miért vannak ezek az eltérő vélemények (Tuula, 2004; Szernyi, et al., 2008; Abbas, et al., 2014; Siegmar, 2014; Nagy, 2018; Nmarné, 2019; <https://tns-ua.com/news/ekologichna-svidomist-ukrayintsiv>, 2022). A felmérések során igyekeznek azt is megfejteni, hogy milyen tényezők befolyásolják leginkább a környezettudatunkat. A különböző korosztályok más-más helyről informálódnak és különböző tényezők hatnak rájuk a témával kapcsolatosan. Ennek alapján ma már szinte minden tájékoztatásra szolgáló eszközön és felületen feltűnnek a környezettel, annak megóvásával kapcsolatos információk.

Az előző kutatásomat, a fiatalok körében – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatói közt – végeztem, ahonnan megtudtam, hogy ők, hogyan viszonyulnak, itt Kárpátalján, a környezet védelméhez. A folytatásban szeretném megvizsgálni azt is, hogy más korosztályok, hogyan vélekednek a témáról. Jelenlegi

kutatásomat Beregszász lakosainak körében tervezem megvalósítani. Szeretném megtudni elsősorban azt, hogy a város lakosai, mit gondolnak a környezettudatosságról, milyenek látják az őket körülvevő környezet állapotát. Továbbá kíváncsi vagyok, mit tesznek azért a mindennapokban, hogy megóvják a környezetet, vagy javítsák annak állapotát. Végül pedig, arra kérdeznék rá, hogy melyek azok a tényezők, amelyek gátolják, vagy esetleg elősegítenék a lakosságot abban, hogy nagyobb odafigyeléssel legyenek a környezet iránt.

Úgy vélem minden apró cselekedet számít, ha a környezetünk megóvásáról van szó. Lehet, hogy a lehetőségeink korlátozottak, de ez ne tántorítson el attól a céltól, hogy egy szebb és élhetőbb környezetet hagyjunk a következő nemzedék számára. Nem számít, hogy fiatal vagy idős, ez mindenkinek egyaránt érdeke.

1. FEJEZET

Célkitűzés

A bevezetésben említettek alapján a Beregszászban élő lakosok körében szeretnék felmérést végezni, annak kapcsán, hogy az itt élők hogyan vélekednek a környezet megóvásáról és mit tesznek azért a mindennapokban, hogy a környezetet, az életterüket, megóvják, és a következő generációk számára is élhetővé tegyék.

Ezért első sorban, szakirodalmak segítségével leírom, hogy mi a környezettudatosság és mi az a környezetvédelem, az ember az idők folyamán, milyen kapcsolatban állt a természettel, valamint a különböző korcsoportok között a környezettudatosság kapcsán van-e valamilyen eltérés.

Továbbá szeretném bemutatni a kutatási módszeremet, ami egy kérdőívvel történő lekérdezés. Ennek a kérdőívnek a segítségével szeretném megtudni:

- a lekérdezett személyek általános demográfiai adatait,
- mennyire tartják fontosnak a környezet védelmét, és hogyan vélekednek Kárpátalja környezeti állapotáról,
- miben nyilvánul meg a lakosok környezettudatossága, azaz mindennapjaikban mit tesznek annak érdekében, hogy környezetüket megóvják,
- melyek azok a tényezők, amelyek gátolják, vagy esetlegesen elősegítik a Beregszászban élőket abban, hogy a jelenleginél környezettudatosabban éljenek.

Végül soron ezeket a kitöltött kérdőíveket elemezni, minden kérdést külön-külön és levonni ezekből a következtetést, Beregszász különböző korú lakosainak környezettudatosságára vonatkozólag.

2. FEJEZET

Szakirodalmi áttekintés

2.1. Környezetvédelem és környezettudatosság

A környezetvédelem mint fogalom, elsőként a XX. század ötvenes éveiben jelent meg, viszont kezdetleges megfogalmazások már a IX. század végéről is fellelhetők (Bihariné Krekó, et al., 2019). Az egyik legpontosabb meghatározást Kerényi Attila írta le:

„A környezetvédelem olyan társadalmi tevékenységi rendszer, amelynek célja a bioszféra létének (beleértve magát az embert mint biológiai fajt is) és egészséges fejlődésének megőrzése oly módon, hogy környezetünket (és magát az embert is) megóvjuk mindenfajta emberi tevékenység nem szándékolt szennyező és pusztító hatásától, mesterséges környezetünket úgy alakítjuk, hogy az a természeti környezettel harmóniában legyen, és bármiféle emberi tevékenység, ezen belül kiemelten a gazdasági tevékenység végzése során tekintettel vagyunk az élő rendszerek és az egyes élőlények tűrőképességére, és a tűrés határokat tevékenységünk során nem haladjuk meg” (Kerényi, 1995).

A környezet alapproblémája, a népesség növekedés folyamatában, valamint a társadalom gazdasági és fogyasztási tevékenységében gyökerezik, tehát a megoldást is itt kell keresni (Kerényi, 1995).

Szükségképpen a környezetvédelem egyes területei már száz évvel ezelőtt megjelentek. Az ipari létesítményeknél korlátozni kellett a levegőszennyezést, a vízfogyasztást és védeni kellett az egyre szűkülő természeti életteret is. Akkoriban azonban még a környezetet, mint összefüggő és egységes rendszert nem ismerték fel. Hiányzott az emberekből a fenyegetettség érzése. Viszont az évek múlásával egyre nagyobb potenciális veszélyt jelentettek a sokasodó környezeti ártalmak, amelyek folyamatosan egyre összetettebbekké váltak (Bihariné Krekó, et al., 2019).

Az első környezetvédelmi ENSZ Konferenciát 1972-ben rendezték meg Stockholmban, 113 ország küldöttei vették részt rajta. A norvég miniszterelnök

vezetésével 1984-ben létrejött az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottság (<https://hatasvizsgalat.kormany.hu/download/d/38/20000/kornyezeti.pdf>, 2020).

Napjainkban már egyre nagyobb hangsúlyt kap a környezetvédelem az Európai Unióban. Különböző irányt mutató irányelveket hoznak létre a környezet védelmének érdekében, melyek teljesítéséhez jelentős támogatásokat biztosít az EU (Angyal, et al, 2012). A nem uniós európai országok is igyekeznek a környezetvédelem kérdésére nagyobb hangsúlyt fektetni. „Ma már szinte senki sem vitatja, hogy a bioszféra sokféleségét s ezzel az emberi élet minőségét és méltóságát fenyegető globális környezeti válság időszakában élünk.” – olvashatjuk *A környezetvédelem alapjai* című könyvben (Angyal et al., 2012).

Tehát a környezetvédelem, lényegében egy olyan ideológia, amely felhívja az emberek figyelmét, annak szükségére, hogy tiszteljék, védjék és megóvják a természetet annak antropogén (emberek által okozott) megpróbáltatásaival szemben (<https://www.pachamama.org/environmental-awareness>, 2022).

Teljeséggel nyilvánvaló, hogy az ember cselekvéseivel hozzájárul a környezet állapotának romlásához vagy javulásához. Ezt alapul véve kiemelt jelentőséget és figyelmet érdemel az egyének környezettudatos magatartásának megfigyelése és elemzése (Nagy, 2018).

A környezettudatosságnak viszont, mint fogalomnak nincs pontos megfogalmazása a szakirodalmakban sem. A környezettudatosságot elsősorban Michael P. Maloney és Michael P. Ward környezetpszichológusok vizsgálták. Arra a megállapításra jutottak, hogy a környezet iránti aggodalom erősen él az emberekben és a legtöbben a környezettel való törődést fontosnak tartják (Kovács, 2008).

„A környezeti tudat (környezettudat) az egyének és a társadalom környezeti értékrendje, melyet a környezetről alkotott tudás és a morális meggyőződés alakít ki. Integrálja az ember-környezet interakció megértéséhez szükséges ismereteket és azt a szemléletmódot, amellyel körvonalazható környezetünk – benne az emberi élet

– ökológiai, gazdasági, társadalmi fenntarthatósága.” – írta Kovács András Donát (Kovács, 2008).

„A környezeti tudatosság (környezettudatosság) fogalma a konkrét cselekvések által túlmutat a környezeti tudaton. A környezettudatosság a társadalom és tagjai számára legmegfelelőbb, hosszú távú környezeti érdekeket céltudatosan ötvözi, tudományosan megalapozott gondolkodás és az azon alapuló magatartásforma, melynek gyakorlati célja az „ember–környezet viszony” harmóniájának megteremtése” – szintén Kovács András Donát megfogalmazása (Kovács, 2008).

„A környezettudatosság olyan cselekmények sorozata, amelyek a környezet, az élőhelyek, a sokféleség védelmében vállalt tudatos felelősségvállalást tartják szem előtt. A környezettudatosság rendszeres tevékenység. A környezettudatos szemléletet és gondolkodásmódot ki kell alakítani és fenn kell tartani. A környezettudatosság fogalma együtt jár a fenntarthatósággal.” – ezt a meghatározást a <https://szabadlevegő.hu/kornyezettudatossag/> (2020) weboldalon olvashatjuk.

Több meghatározás is van a környezettudatosságról, de lényegében, mind egyformák, a környezet megóvásáért tett életmódváltoztatás, és a fenntarthatóság kialakítása. A környezeti válság kezelése érdekében a társadalomnak nemcsak jelentős gazdasági és társadalmi erőfeszítésekre van szüksége, hanem a meglévő környezeti helyzet gyökeres átalakítására is (A.C.Радей, 2008).

A környezettudat egyrészt segít megérteni a környezeti károk kialakulásával kapcsolatos gondokat, másrészt pedig annak a fontosságát tudatja, hogy a kialakult veszélyeket meg kell oldani mihamarabb. Genetikai, pszichológia-mentalitás és tanult komponensekre vezethetők vissza a környezettudatosság fokozatai. Mint ahogyan bármely más emberi tulajdonságok is, a környezethez való viszony, a környezetről való gondolkodásmódot is az ember örökli, vagy el tudja sajátítani. A környezettudatosság összetevője egyrészt a saját pozitív vagy negatív érzékelések a

környezettel kapcsolatban, másrészt pedig a tanulás útján elsajátított és ez alapján kialakuló környezettel kapcsolatos nézetek és ezek általi cselekvésre való készítés vagy megvalósított cselekedetek (Kovács, 2008).

A környezettudatosság nem csak azt jelenti, hogy ismerjük a környezetet, hanem azt is, hogy ismerjük a környezettel kapcsolatos problémák kezeléséhez szükséges értékrendeket, attitűdöket és készségeket (Ibrahim, et al., 2012).

„A környezeti beállítódás tehát egyrészt ösztönös, másrészt tanult viselkedési mintáktól, tudományos ismeretektől, vagy ideológiailag alátámasztott eszméktől függ” – Kovács András Donát.

2.2. Az ember és a természet kapcsolata

XVII – XIX. századból fenn maradt egy olyan tévhit, a tudományok és a technika fejlődésének korszakából, miszerint az ember és a természet szemben áll egymással. A tudatlanság és a tehetetlenség állapotából egyre inkább felszabaduló ember, azt gondolta, hogy ő maga mindenekfelett való és jogában áll lerombolni a természet objektív törvényeit, és kihasználni minden természet adta lehetőséget, ami az ő hasznára van (Ágoston H. et al., 1977).

Később a XIX. század 50-es éveit követően a tudomány fejlődésének előre haladtával, elkezdett kibontakozni egy olyan felfogás, miszerint „a természet és az emberi társadalom, ha céljában nem is egységes, de eszközeiben elválaszthatatlanul összefonódott rendszert alkot, amelynek az az alapja, hogy kölcsönösen segítik – vagy akadályozzák – egymás fejlődését, sőt létezését” (Ágoston H. et al., 1977).

Az ember nem csak társadalmi vagy csak természeti lény, hanem e kettő egyszerre. A társadalom és a természet emberi környezetként egy egységet alkotnak. Az ember és természet közötti kapcsolatnak egy nagyon fontos jellegzetessége, hogy az ember általánosságban úgy alkalmazkodik a környezetéhez, hogy átalakítja azt a saját maga javára és kényelmére (Lupán, 1989).

A környezetvédelem, környezettudat kialakulása a huszadik század második felében lett nyilvánvalóvá. Az emberiség ekkortól kezdte felismerni tevékenységének negatív következményeit: környezetszennyezést (légkör, hidroszféra, talajtakaró stb.), számos állat- és növényfaj eltűnését, a természetes biogeoszisztémák pusztulását, szélsőséges időjárási jelenségeket, természeti erőforrások túlzott mértékű felhasználása, és sok más, ami ökológiai válsághoz vezetett (Доронина М.В., 2005).

Kétség sem fér hozzá, hogy minél fejlettebb a tudomány és a termelési technika, az eredeti természeti környezetben annál nagyobbak és jelentősebbek a változások. Általánosságban véve a környezet minőségi romlása mindig szoros összefüggésben áll az emberi tevékenységgel, a termeléssel. „A modern ipari termelés az ember és a természet kapcsolatát minőségileg változtatta meg, a környezeti szennyeződések mind mennyiségi vonatkozásban, mind minőségi tekintetben súlyosbodtak” – Lupán Ernő. Lényegében globális méretűek lettek a káros és veszélyes jelenségek (Lupán, 1989).

Napjainkra Földünkön uralkodóvá vált az emberi tevékenység és e tevékenység anyagmozgatása a legtöbb esetben meghaladja a természeti folyamatokét (Oláh, 2005). Az ember lehetőségeihez mérten igyekszik kihasználni a természetet saját jóléte biztosításának érdekében. Azzal viszont az esetek többségében nem számol, hogy amit ő elvesz a természettől, vagy lerombol és átalakít addig érintetlen területeket, mindeközben különböző káros anyagokkal fertőzi azt, a természet nem képes olyan gyorsan regenerálódni, mint amilyen gyorsan az ember tönkreteszi. „Az egészséges társadalom törekszik a fenntarthatóságra. Formálja a társadalmi igényeket, nemcsak kielégíti a felmerülő szükségleteket. Védi a természet sokféleségét, az ökoszisztémák fennmaradását. Hatékonyan és elővigyázatosan használja a természeti erőforrásokat. Minden lehetséges eszközzel megelőzi, vagy minimális szintre csökkenti a levegő, talaj, felszíni és felszín alatti víz terhelését, a tevékenységek során keletkező zaj mértékét és az újra nem hasznosítható hulladék mennyiségét” – Bibók Zsuzsanna.

De folyamatosan jönnek a politikusok és a tudomány művelői, akik olyan kérdéseket fogalmaznak meg és tesznek fel, hogy „Beteg a Földünk?” „Veszélyben a folyók s az erdők?”. Ezeket a társadalmi rétegeket foglalkoztatja leginkább a társadalom jövője. Ezekre a kérdésekre viszont nagyon különböző válaszokat kaphatunk a legpesszimistábbtól, a legpozitívabban át egészen a pánik keltő válaszokig (Lupán, 1989).

Adrian Brügger úgy véli, hogy az emberek jobban felfigyeljenek az őket körülvevő környezeti problémákra, szoros kapcsolatot kell ápolniuk a természettel. Kutatásában azt írja le, hogy az ember minél több időt tölt el a természetben, annál fontosabbá válik számára annak megóvása (Brügger, et al., 2011).

Hogy ember és természet összhangban legyenek, az embernek fel kell ismerni, hogy a természetben tett átalakításainak bizony következményei vannak. Nem lehet ész nélkül elfogyasztani mindent, amit kapunk a természettől, gondolnunk kell a jövőre, a jövő generációjára. Hiszen „a földet nem szüleinktől örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön” – David Brower (<https://www.goodreads.com/quotes/114749-we-don-t-inherit-the-earth-from-our-ancestors-we-borrow>, 2020).

2.3. A különböző korcsoportok környezetvédelemhez való viszonyulása

A környezettudatosság felmérése az első lépés annak megértésében, hogy a különböző ember- és korcsoportok milyen szintű tudással rendelkeznek a környezeti problémák súlyosságáról, és hogyan reagálnak a környezetükre vagy hogyan lépnek kapcsolatba vele (Ziadat, 2010).

Többek is azt feltételezik, hogy a fiatalabb generációk környezettudatos fogyasztói a társadalomnak. Ez azon alapulhat, hogy a jelenlegi fiatalság, akkor született és akkor szocializálódott, amikor a környezet állapota és védelme világszerte fontossá vált (Nagy, 2018). Azonban erről az állításról nagyon vegyes kutatási eredmények születtek, melyek közül csak néhány bizonyítja a hipotézist. Ezekről Nagy Szabolcs értekezésében olvashatunk. Az általa leírtak szerint, a társadalomnak két korcsoportja az, amelyek érzékenyebbek a környezeti kérdésekre,

a 18–25 éves korosztály és a 60 év felettek. E két korcsoport közé eső egyének azonban, egy semleges hozzáállást mutatnak a környezet megóvásával kapcsolatos témák tekintetében. Schäfferné Dudás Katalin írja le munkájában, hogy a társadalomnak ezen rétege az, amely életviteléből adódóan kevésbé foglalkozik, figyel oda arra, hogy környezettudatos magatartással viseltesen a mindennapokban (Schäfferné, 2008). Azonban előfordul, hogy ezeknek a korosztályoknak valamelyest felkeltik a figyelmét az előttünk lévő környezeti problémák és ezek megoldásának alternatívái, ám általánosságban az figyelhető meg, hogy a kezdeti érdeklődés rövid időn belül alábbhagy. Továbbá arról is beszél Schäfferné, hogy a 60 év feletti nyugdíjas korosztályt, miért érinti érzékenyebben a téma és miért figyel oda jobban a környezetre. Első sorban a 60–65 éves korcsoportról az mondható el, hogy ők még viszonylag egy fiatalabb nyugdíjas réteg, akik vélhetően rendszeresen tájékozódnak a televízióból, rádióból, újságokból a környezeti problémákról, a környezet megóvásának lehetőségeiről. Ők azok, akik még viszonylag fogékonyabbak e tekintetben és elegendő idejük van például olyan tevékenységekre, mint a hulladék szétválogatása, vagy esetleg különböző termékek címkéinek az elolvasása vásárláskor. A 65 feletti korosztály viszont már ódzkodik az e fajta újdonságoktól és többnyire nem rendelkezik megfelelő információval a témával kapcsolatosan.

A környezet védelmével kapcsolatos témákban, több kutatás szerint is, leginformáltabb a 18–25 éves korosztály. Egy Ukrajnában végzett felmérés is bizonyítja, azt a tényt, hogy a társadalom fiataljai nagyobb érdeklődést mutatnak a környezeti problémák iránt, és ők azok, akiknek ez az érdeklődés cselekvéseikben is megnyilvánul. A felmérés alapján láthatjuk például, hogy a 18–29 éves korosztály, a vásárlásnál a műanyag zacskók helyett, a papír- és a vászontáskát részesíti előnyben, ellentétben, az idősebb korcsoportokkal (<https://tns-ua.com/news/ekologichna-svidomist-ukrayintsiv>, 2022). Egy egyetemi hallgatók között végzett vizsgálat eredménye viszont arra mutatott rá, hogy a diákok környezettudatossága magas, a környezethez való hozzáállásuk pozitív, de a környezetvédelmi tevékenységekben és fejlesztésekben való részvételük alacsony

(Abbas, et al., 2014). Minden kutatásnál fontos figyelembe venni, hogy mikor és melyik országban végezték a felmérést, milyen az ország gazdasági helyzete, milyen környezeti politikát folytat és hogyan jelenik meg az oktatásban és a médiában a környezetvédelem kérdése. Tehát teljes mértékben nem összehasonlíthatók a különböző eredmények.

Ezek a kutatási eredmények, többnyire azzal magyarázhatók, hogy a 18–25 éves korcsoportnak a környezettudatára nagy befolyásoló tényezőként hat a média és az internet jelenléte, ami általában pozitív. Hiszen napjainkban akarva, akaratlanul is, környezettel kapcsolatos információkkal találkozunk az internetes felületeken. Azok az egyének pedig, akik már naponta használják az internetes felületeket és TV-t néznek, érzékenyebbek a környezeti kérdésekre (Tuula, 2004). Ám ennek a korcsoportnak a környezettudatát nem csak ez befolyásolja. Egy kutatás szerint, a középiskolások és a felsőoktatásban tanulók sokkal környezettudatosabbak az átlagnál (Valkó, 2003). Ez egy olyan generáció, akik az elmúlt két-három évtizedben születtek és nevelkedtek. Ők már az oktatás során, a természettudományok kapcsán behatóbban is megismerték a környezetet, és mivel már a környezeti problémák az elmúlt évtizedekben kezdtek drasztikussá válni, ezért annak védelméről is hallhattak a tanórákon. A környezeti nevelésről és a környezeti értékek átadásáról, már 1994-ben Havas Péter írt, hogy az oktatás során, miként neveljük a felnövekvő generációt a környezet megóvására. Mivel ezek a felmérések a 2000-es évek elejéről valók, értelemszerűen az akkori fiatalok napjainkra már a középkorosztályt képviselik. Ennek okán fennáll a lehetősége annak, hogy Schäfferné 2008-as kutatásának állításai, miszerint a társadalom ezen korcsoportba tartozó része közömbös a környezet megóvásával kapcsolatban, napjainkra már akár meg is változhatott. Tehát feltételezhetjük, hogy azok a fiatalok, akik az ezredforduló elején szocializálódtak, amikor a környezeti problémák és a környezet védelme egyre nagyobb hangsúlyt kapott, felnőtté válásuk során környezettudatosabbakká lettek, mint az ő fiatalságuk idején élő középkorosztály.

Az életkor és a környezettudatos viselkedés közötti kapcsolat gyakorlatilag vitathatatlan, és széles körben alátámasztott. Mindazonáltal a szakirodalomban nincs

olyan elméleti magyarázat, amely megmagyarázná, hogy általában az emberek életük előrehaladtával, miért vesznek részt magasabb szinten a környezetvédelemben. Minél jobban ki vannak téve az emberek a környezetvédelmi témákkal kapcsolatos információknak, annál hangsúlyosabb az környezet megóvása iránti elkötelezettségük (Siegmar, 2014).

Minden korosztálynak fontos megértenie, azt „hogyan az emberi társadalom és a környezet egyensúlyi állapota rajtuk is múlik” – Nmarné Kendöl Jutka (Nmarné, 2019).

3. FEJEZET

Kutatási módszer

A Beregszászban élő lakosság környezettudatosságának a felmérésére és megismerésére egy kérdőíves felmérést alkalmaztunk. A 2021/22-es tanév első féléve során elkészítettük a kérdőívet. Ennek a kérdőívnek az összeállításához az előző évi kérdőívek szolgáltak alapul, amikor a fornosi lakosság, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatói környezettudatossága lett felmérve. A kérdőíveket átalakítottuk, annak érdekében, hogy a különböző korcsoportok közötti különbségeket megismerhessük. A kérdőív összeállításához hasonló kutatásokat is alapul vettünk (Kovács, 2008; Schaferné, 2008; Nmarné, 2019).

Az elkészült kérdőívet először néhány személy lekérdezése által leteszteltük. A lekérdezés kinyomtatott kérdőívek kitöltésével valósult meg. A kitöltőknek volt néhány megjegyzése a kérdőívvel kapcsolatban, ezek alapján javítottuk a kérdőívet. A kérdőív 20 kérdést tartalmaz. Ebből 15 kérdés zárt végű, 5 pedig vegyes, ami azt jelenti, hogy a megadott válaszlehetőségek mellett, a kitöltő az egyéb részhez írhatja le saját gondolatait az adott kérdéssel kapcsolatban.

Miután elkészültek a kérdőívek a *Закарпаття у демографічному вимірі 2019* statisztikai évkönyv adatai alapján, kiszámítottuk, hogy Beregszászban a lakosság korcsoportok szerinti összetételét tekintve, az egyes korcsoportokból, hány személyt kell lekérdezni, ahhoz, hogy e tekintetben a mintavétel reprezentatív legyen. Összesen 200 kérdőívet terveztünk begyűjteni 100–100 darabot a Beregszászban élő két legszámosabb nemzet (ukrán és magyar) képviselőitől, korcsoportos bontásban. A számítások alapján a kérdőívek így oszlanak meg:

Korcsoportok	Kérdőívek száma
15-24	13
25-34	21
35-44	19
45-54	16
55-64	15
65 felett	16

A kérdőív négy részből tevődik össze. Az első részben a kitöltő általános demográfiai adataira kérdezzük rá (nem, korcsoport, iskolai végzettség, lakóhelyének típusa). A második részben alapvető környezettvédelemmel kapcsolatos kérdések szerepelnek. A harmadik részben a kitöltő környezetvédelmi tevékenységével kapcsolatos kérdések vannak. Az utolsó, negyedik részben pedig azt tudjuk meg, hogy melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják a kitöltő környezettudatosságát.

A kérdőív nyomtatott és online formában is elkészült. A Google Drive segítségével készült el az online elérhető elektronikus űrlap. Ennek alapján a lekérdezést két módszerrel párhuzamosan végeztük.

Az összegyűlt kérdőívek adatait excel-fájlban rögzítettem. Ezt követően az elkészítettem a diagramokat, majd elemeztem.

Minden korcsoportból sikerült lekérdezni embereket. Korcsoportonként tekintve, mindegyiknél sikerült elérni a számítások alapján tervezett kérdőívszámot. Az idősebb korosztályoknál, az 55–64 éveseknél 65 év felettiéknél nehezebb volt a kérdőívek begyűjtése. Ennek az az oka, hogy a lakosságnak ez a rétege nehezen elérhető, mind személyesen, mind pedig online, valamint többen is visszakoznak a számukra ismeretlen dolgoktól, így a kérdőív kitöltésétől is. A kérdőív kitöltés utolsó fázisában az Ukrajnában történő hadi állapot bevezetése miatt ez még nehezebbé vált, azonban némi küzdelem árán sikerült begyűjteni minden kérdőívet.

4. FEJEZET

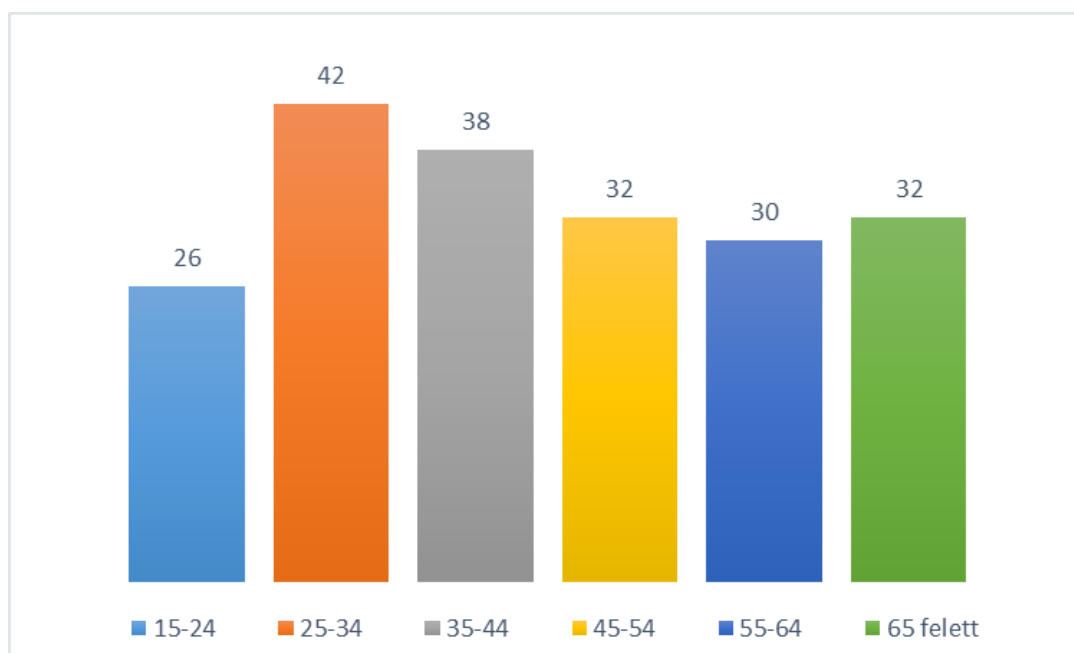
Eredmények

A kapott eredmények a kérdőív felosztásának megfelelően kerülnek feldolgozásra és elemzésre. A kérdőív négy részből tevődik össze. A számítások alapján tervezett 200 kérdőívből mindegyiket sikerült begyűjteni, ezek kerülnek a továbbiakban elemzésre.

4.1. Általános demográfiai adatok

A kitöltők közül a nemek nem oszlanak el egyenlően. A női kitöltők több mint dupla annyian voltak, mint a férfiak. A 200 kitöltőből 133 nő (67%) és 67 pedig férfi (33%). Ezek az arányok azért alakultak így, mivel a nők általában hajlandóbbak a kérdőív kitöltésére, illetve Beregszász lakosainak nemi összetételét tekintve is a nők vannak többségben.

Ahogy az *1. ábrán* is látható, minden korcsoportból sikerült lekérdezni embereket. A 25–34 és 35–44 éves korcsoportnál volt a legtöbb kitöltő, ami egyben azt is jelenti Beregszász lakosságára nézve, hogy a középkorosztály a legnépesebb.

1. ábra. A válaszadók korcsoportonként való megoszlása

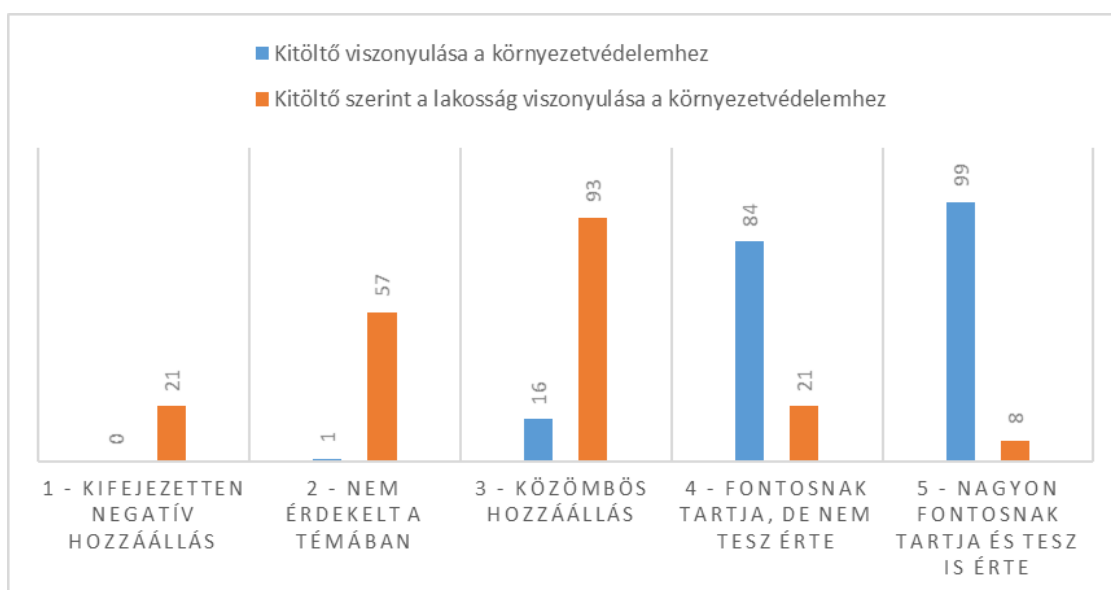
A kitöltők kicsivel több, mint a fele, azaz 49%-a (98 személy) felsőfokú végzettséggel rendelkezik, valamint 26,5% (53 személy) valamilyen szakiskolát végzett (technikum, koledzs). Akik ennél a kérdésnél, azt jelölték, hogy általános vagy középiskolai végzettségük van, azok többségében a 15–24 éves korcsoportba tartoznak.

Lakóhelyüket tekintve a kérdőívet kitöltők 69%-a (138 személy) kertesházban, 31%-a (62 személy) pedig lakásban él a városon belül.

4.2. Általános környezeti kérdések

A válaszadók, annál a kérdésnél, ahol azt kellett egy 1-től 5-ig terjedő skálán feltüntetniük, hogy mennyire fontos számukra a környezet védelme, és tesznek-e annak megóvásáért, a 200-ból 99 személy az 5-ös, 84 személy pedig a 4-es számot jelölte (2. ábra). Ez azt mutatja, hogy a kitöltők 91%-a (183 személy) fontosnak tartja a környezetének megóvását és általában ez cselekedeteikben is megnyilvánul.

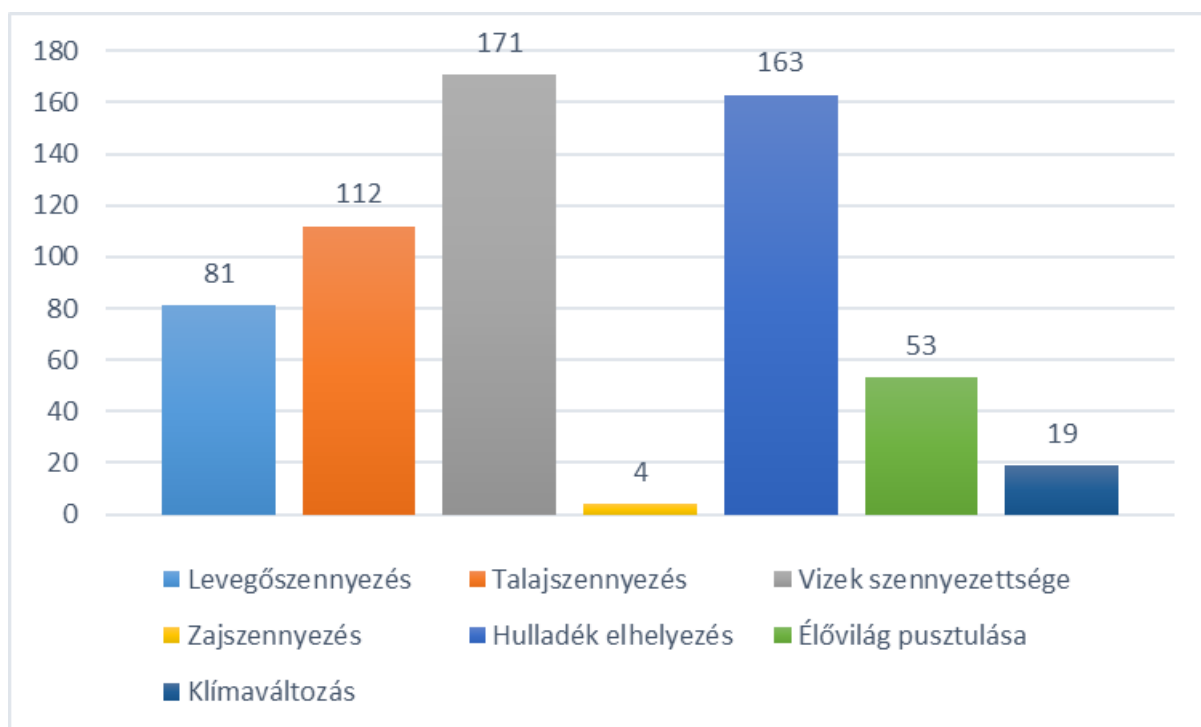
A következő kérdésnél azonban, ahol az előzőhöz hasonló skálán azt kellett értékelni, hogy a kitöltő meglátása szerint a Beregszászban élő lakosság, hogyan viszonyul a környezet megóvásához a legjellemzőbb érték a 3-as volt (93 személy), ami azt jelenti, hogy a válaszadók szerint általánosságban véve, az itt élők közömbösen állnak a témához (2. ábra).

2. ábra. Hogyan viszonyul a kitöltő és általa véltén a lakosság a környezet megóvásához

Kárpátalja környezeti állapotát, a kérdőívet kitöltők 70,5%-a (141 személy) ukrajnai átlag körülinek ítéli meg. Viszont néhányan, 10% (20 személy), akik többségében 15–24 éves korcsoportba tartoznak, úgy ítélik meg, hogy Kárpátalja környezeti állapota jobb az összukrajnai környezeti állapotokhoz viszonyítva.

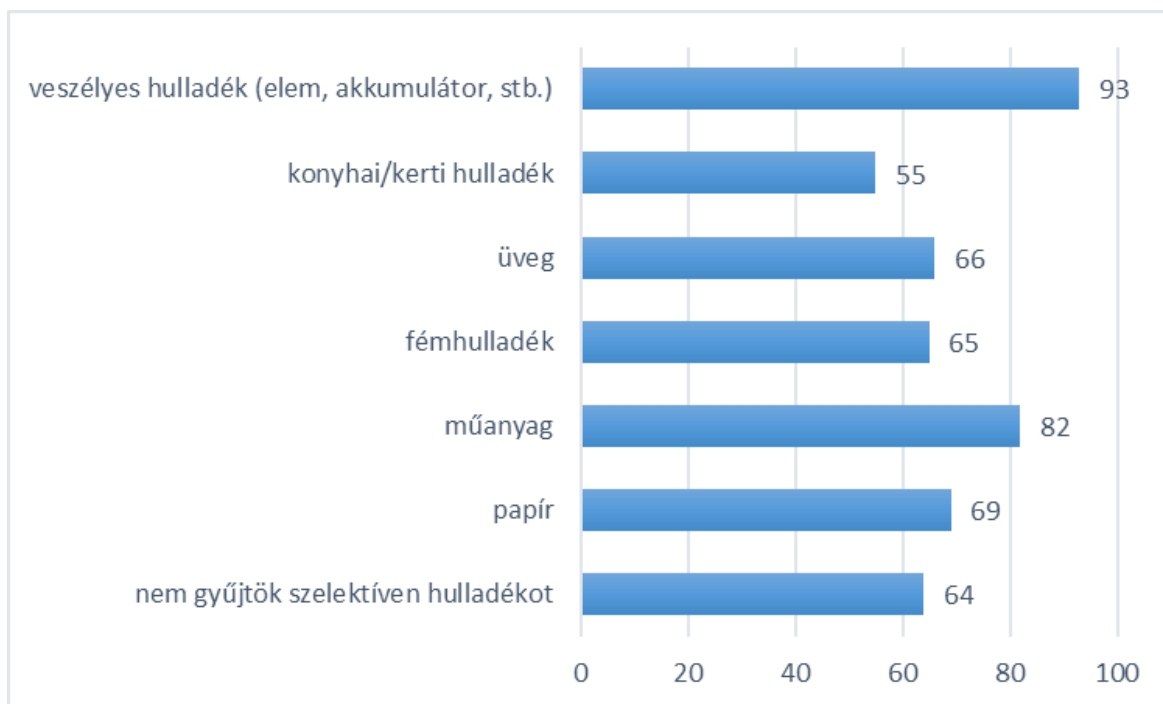
A válaszadók szerint a legaggasztóbb környezeti problémák Kárpátalján a vizek szennyezettsége, a hulladékelhelyezés, valamint a talajszennyezés (3. ábra). Ez a három környezeti probléma a legszembetűnőbb és a legaggasztóbbnak bizonyul, itt Kárpátalján. A vizek és talajok szennyezettségét sok esetben a mezőgazdasági tevékenység és a nem megfelelő hulladékelhelyezés, elsősorban a kommunális szennyvíz okozza. Kárpátalján a hulladék elhelyezése legtöbb esetben nem szakszerűen történik. A különböző hulladékszállító vállalatok földbe ásott gödrökbe rakják a hulladékot, majd azt, miután megtelt, elfedik a kiásott földdel, vagy más esetben, az összegyűlt hulladékot elégetik. De ezzel a hulladékkal, amit a föld alá temetnek nem csak a talajt szennyezik, hanem a talajon keresztül vizeinket is, ha vízáteresztő rétegek helyezkednek el a területen. Tehát ez a három környezeti probléma szoros összefüggésben áll egymással.

3. ábra. Környezeti problémák Kárpátalján

4.3. Környezetvédelmi tevékenységhez kapcsolódó kérdések

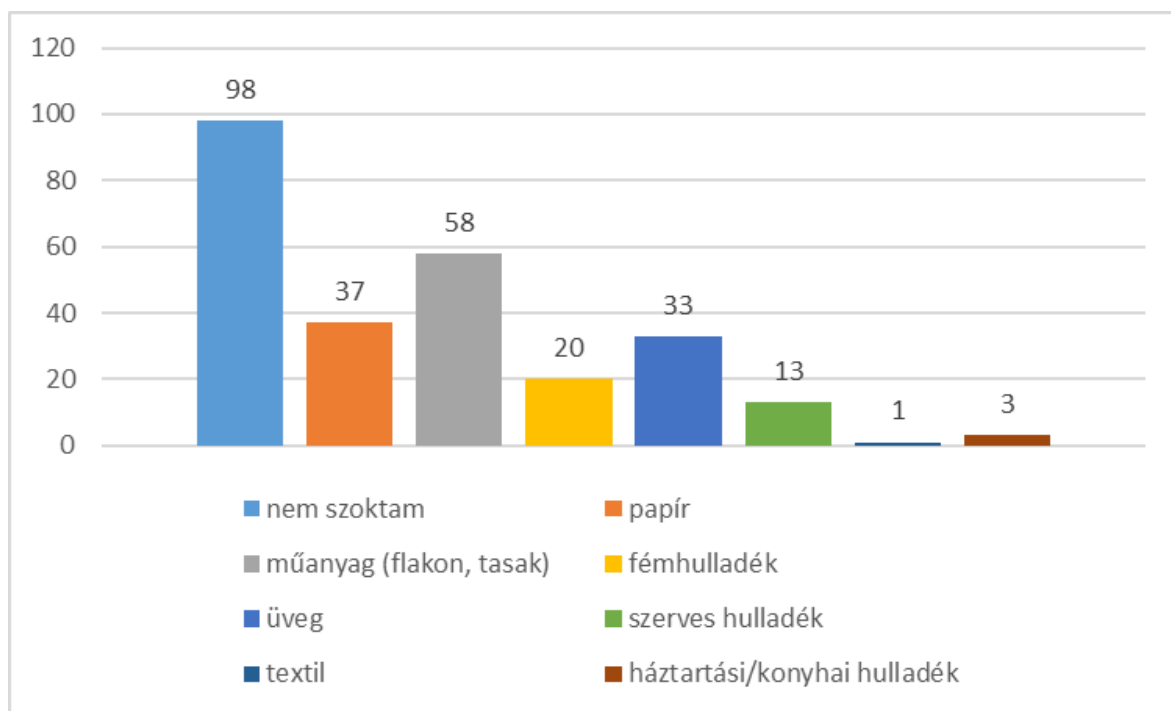
A szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatban, a válaszadók 32%-a (64 személy) válaszolta azt, hogy nem gyűjt szelektíven semmilyen hulladékot, a maradék 68% (136 személy) azonban igen. A szelektálók közül legtöbben a veszélyes hulladékot (elem, akkumulátor, stb.) (93 személy), majd ezt követően a műanyagot (82 személy), papírt (69 személy) és a fémhulladékot (65 személy) gyűjti külön (4. ábra).

4. ábra. Szelektíven gyűjtött hulladékok

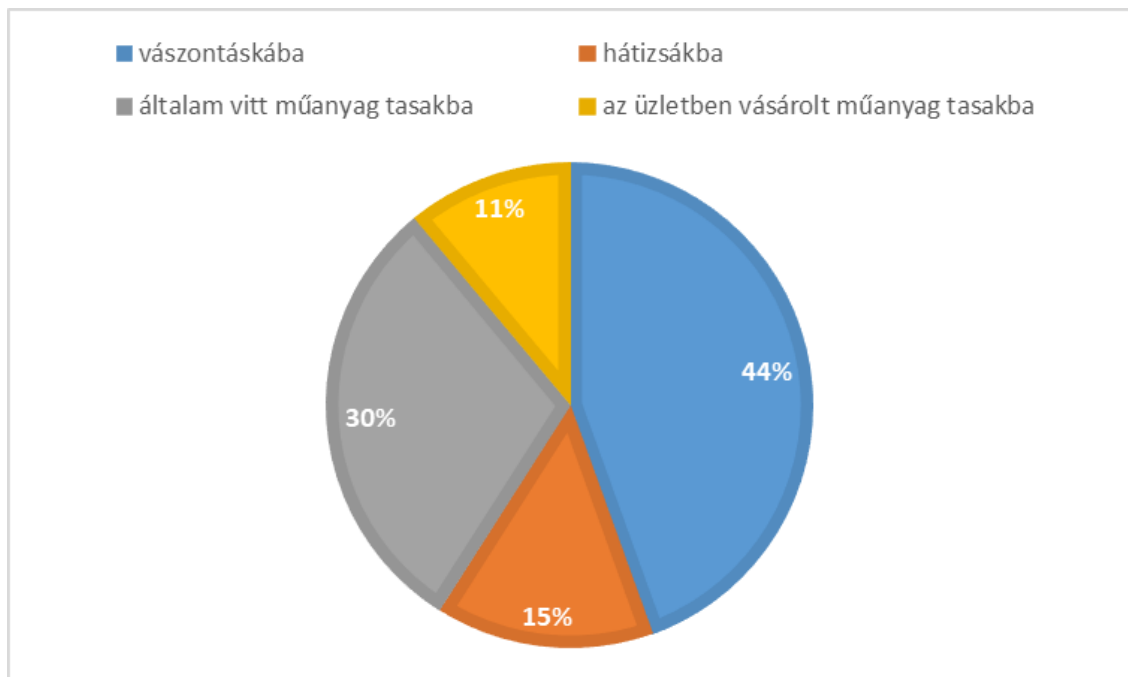
A hulladékok újrahasznosításával és újrahasználatával kapcsolatos kérdésre a kitöltők csaknem fele, 49%-a (98 személy), azt válaszolta, hogy nem szokott ilyen tevékenységet végezni. Akik azonban újrahasználnak vagy újrahasznosítanak valamilyen hulladékot, elsősorban a műanyagot (flakon, tasak stb.) (58 személy), ezt követően pedig legtöbb esetben a papírt (37 személy) és az üveget (33 személy) jelölték (5. ábra). Az egyéb lehetőségnél többen is válaszolták azt, ezzel a kérdéssel kapcsolatosan, hogy a szerves, valamint a háztartási és konyhai hulladékot hasznosítják újra, ami azt jelenti, hogy ezeket komposztálják. Ezt az újrahasznosítási módot azok válaszolták, akik kertesházban élnek és egyben a 35-től 64 éves korig terjedő korcsoportokba tartoznak. Egy kitöltő szintén egyéb megjegyzésbe fűzte

hozzá, hogy ő a textilt használja újra, ami annyi tesz, hogy a már elhordott ruhákat például felhasználja a háztartásban való takarításnál akár portörítés vagy felmosás céljára.

5. ábra. A különböző hulladéktípusok újrahasználata és újrahasznosítása

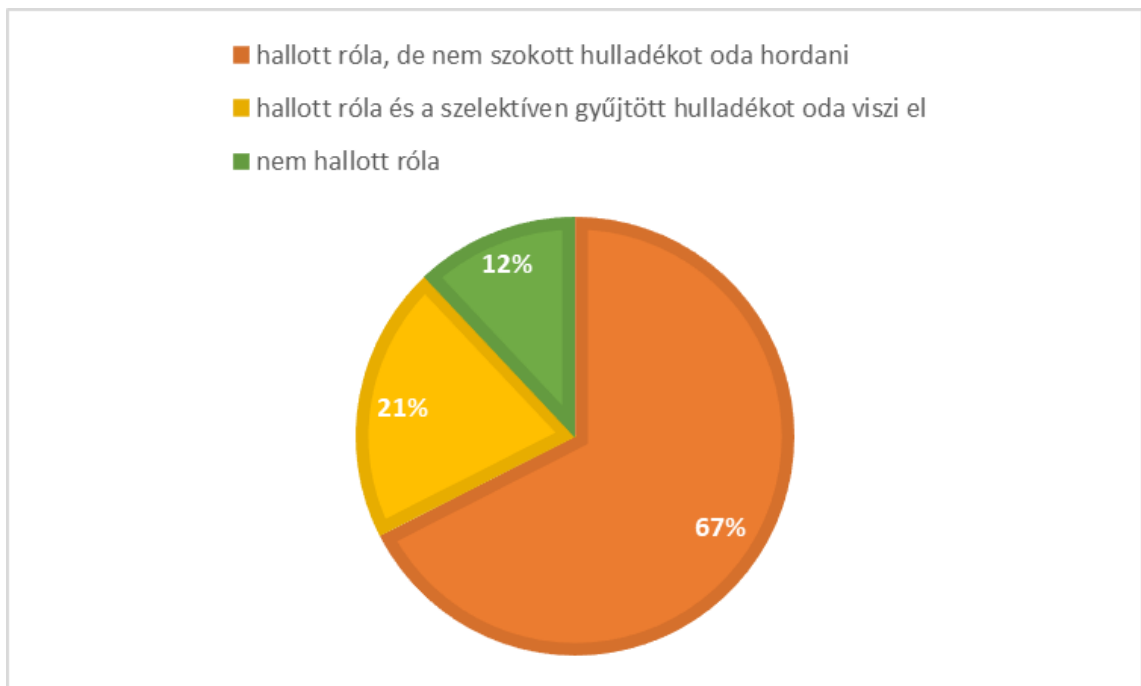
A vásárlás során a megvásárolt termékeket a kérdőívet kitöltők 44%-a (89 személy), vászontáskába szokta belepakolni (6. ábra). Ezt a választ jelölők 88%-a (79 személy) nő, korcsoportonként tekintve pedig mindegyikre jellemző. A kitöltők közül a 15–24 éves korosztályra a legjellemzőbb, hogy a megvásárolt termékeket a hátizsájjukba pakolják. Ez nem meglepő, hiszen ebbe a rétegbe tartozók általában előszeretettel használnak hátizsákot a mindennapokban. Erre a kérdésre válaszolók mindössze 11%-a (22 személy) jelölte azt a lehetőséget, hogy ő az üzletben megvásárolt műanyag tasakba helyezi el a megvásárolt termékeket. Ezt általánosságban az 55–64 és 65 év feletti korcsoportokba tartozó személyek választották.

6. ábra. A vásárlás során mibe helyezi el a megvásárolt terméket?

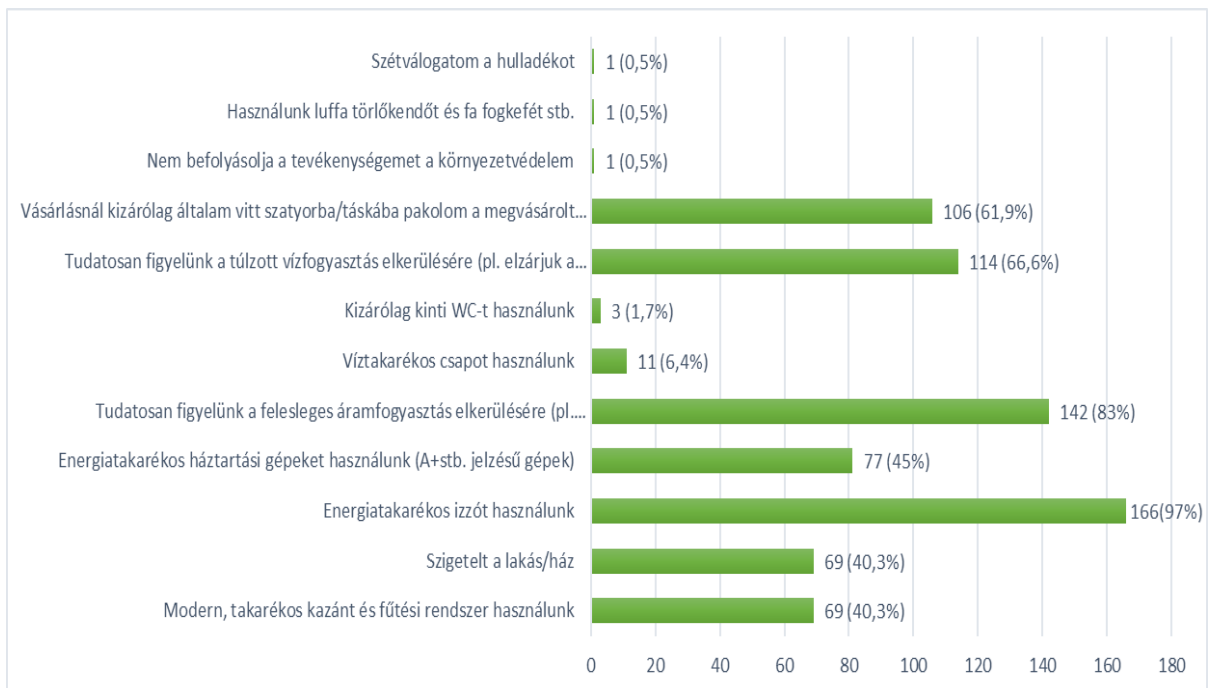
Arra a kérdésre, hogy milyen gyakran használ egyszer használatos poharat, tányért stb., igen csak pozitív eredmények születtek, mivel a válaszadók 54,5%-a (109 személy) azt válaszolta, hogy ha csak lehetősége van rá, nem használ ilyen termékeket, valamint 28,5% (57 személy), azt a választ jelölte ezzel a kérdéssel kapcsolatban, hogy ő soha nem használja ezeket a műanyag eszközöket.

Beregszászban már működik egy szelektív hulladékátvételi pont “Kol’orovi baky” (Színes tartályok) néven, amely a közelmúltban nyitotta meg kapuit. Bucsinszkij Viktor, vállalkozó, hozta létre ezt a gyűjtőpontot, amelyet ő és egy társa üzemeltet. Ennek kapcsán megkérdeztük a kitöltőket, hogy hallottak-e erről a szelektív hulladékgyűjtőről, ami a városukban van. A válaszadók 67%-a (135 ember) azt válaszolta, hogy hallott ugyan róla, de nem szokott hulladékot oda vinni. Azonban 24% (41 személy), nem csak ismeri ezt a gyűjtőpontot, de a szelektíven gyűjtött hulladékát is oda viszi (7. ábra). Ezen személyek mindegyike a szelektív hulladékgyűjtés kapcsán azt válaszolta, hogy bizonyos hulladéktípusokat külön gyűjt, és mint kiderült a felmérésből, egy megbízható helyre szállítja el azokat.

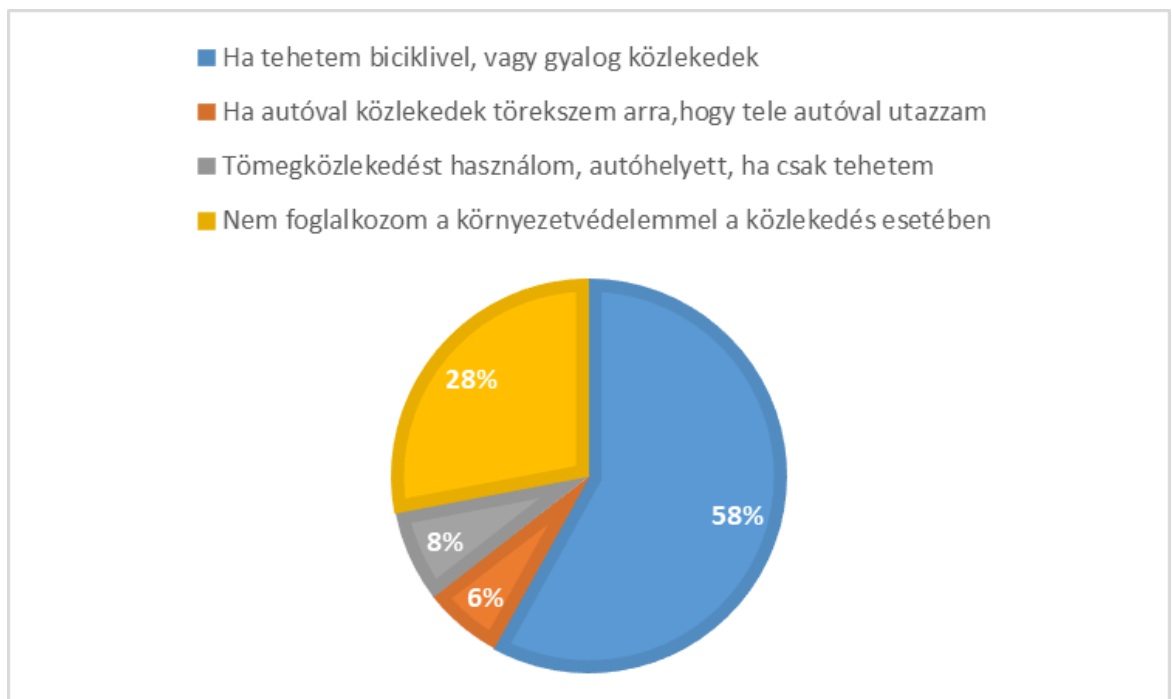
7. ábra. Mit tud a beregszászi Színes tartályok hulladékátvételi pontról?

A környezet megóvására a háztartásban, olyan módon figyelnek oda a legtöbben, hogy energiatakarékos izzókat használnak (166 személy). Szintén sokan tudatosan figyelnek a felesleges áramfogyasztás elkerülésére (készülékek áramtalanítása használat után, villany lekapcsolása, stb.). Ezeket a tevékenységeket gyakorta nem kimondottan a környezet megóvása érdekében teszik, hanem a takarékoskodás az elsődleges cél. A legtöbb helyen már szigeteltek a házak és lakások, valamint többen is modern, takarékos fűtési rendszert használtak. Az előző kérdésekből is kifolyólag, többen is válaszolták azt, hogy a vásárlásnál kizárólag az általuk vitt táskába, szatyorba pakolják a megvásárolt termékeket (106 személy). Az egyéb válaszlehetőséghez az egyik kitöltő, azt írta, hogy a háztartásban luffa törlőkendőt, fa fogkefét és más hasonló jellegű eszközöket használnak a környezet megóvása érdekében (8. ábra).

8. ábra. Milyen módon figyel a környezet védelmére a háztartásban?

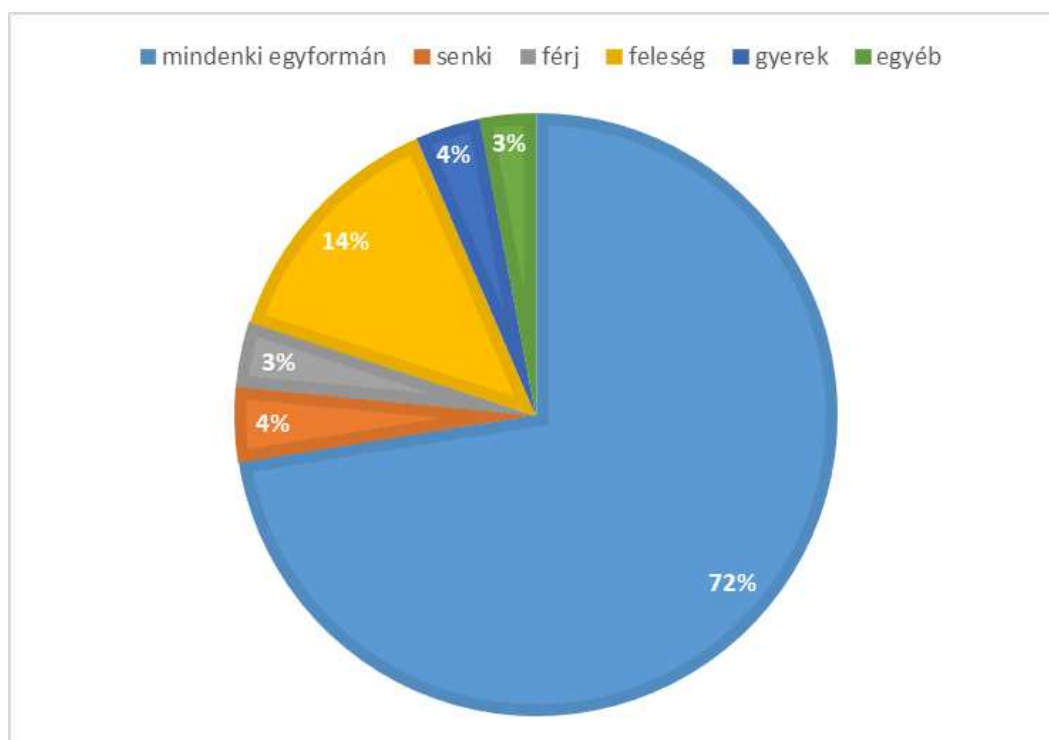
A közlekedés kapcsán a válaszadók 28%-a (53 személy) nem foglalkozik a környezet védelmével (9. ábra). Ezzel ellentétben 58% (116 személy) azt válaszolta, hogy ha csak lehetősége van rá, akkor gyalog vagy biciklivel közlekedik, ezzel is óvva a környezetet.

9. ábra. Milyen módon veszi figyelembe, hogy közlekedésnél környezetbarát megoldást válasszon?

A kérdőívet kitöltők 32,5%-a (65 személy) válaszolta azt, hogy részt vesz olyan környezetvédelmi programokon, mint a szemétyűjtés, faültetés vagy esetleg a témával kapcsolatos plakát készítésében. Az egyéb megjegyzés résznél, egy kitöltő azt írta, hogy ő gyerekeknek tart olyan foglalkozásokat, ahol megtanulják játékosan szétválogatni a hulladékot. A válaszadók 44,5%-a (89 személy), azonban nem vesz részt környezet megóvásával kapcsolatos programokon, valamint 23% (46 személy) szerint nincsenek is ilyen programok a városban.

Annál a kérdésnél, ahol a kitöltőnek azt kellett megítélnie, hogy a családjában ki törődik legtöbbet a környezet megóvásával, kimagaslóan, 72% (145 személy), azt válaszolták, hogy mindenki egyformán (10. ábra).

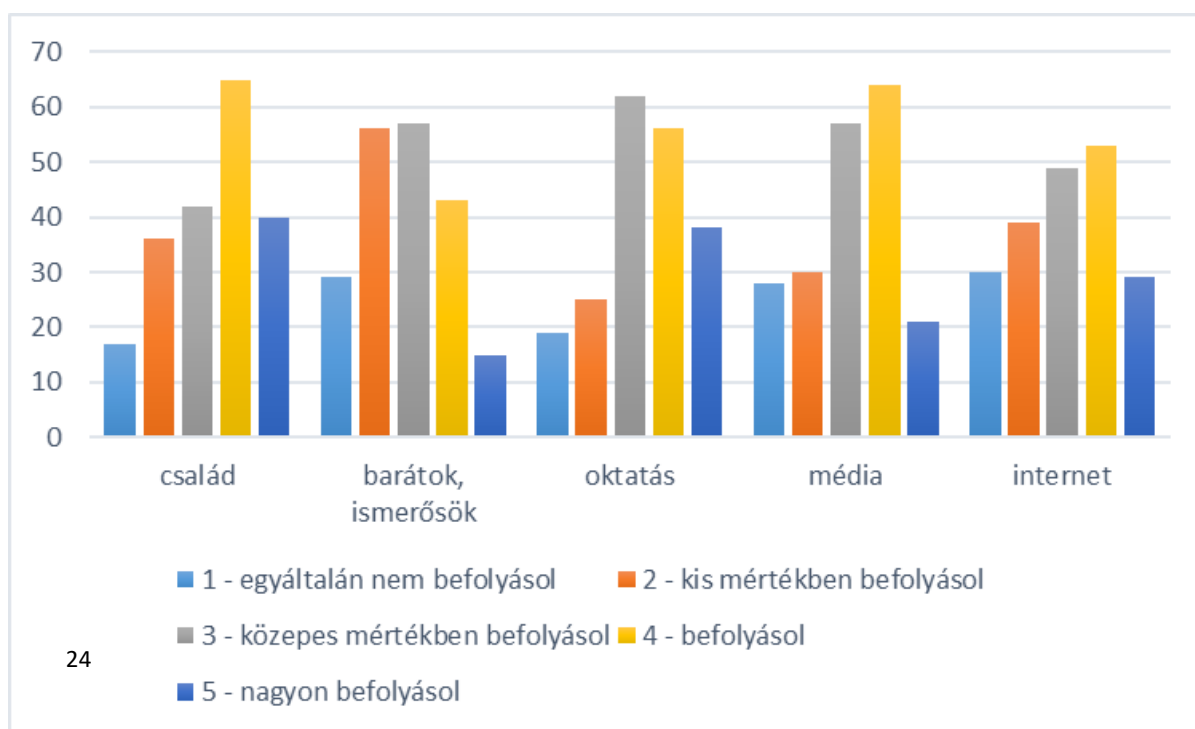

10. ábra. A családban ki törődik a legtöbbet a környezet védelmével?

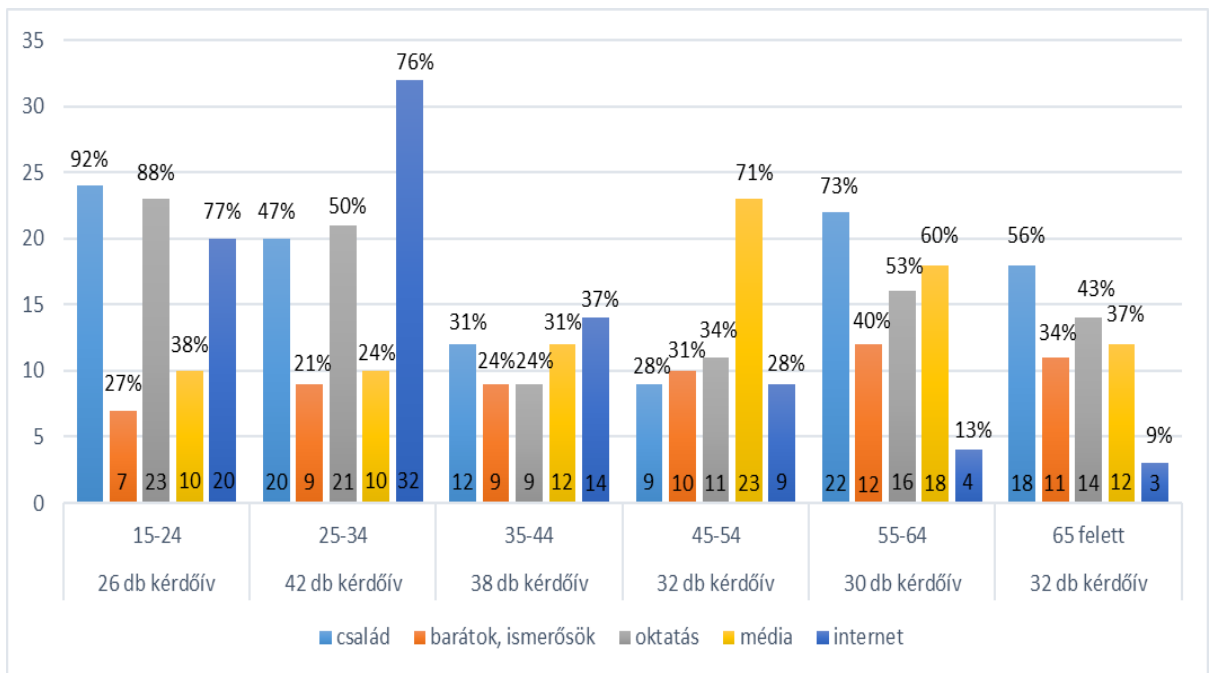
4.4. Környezettudatosságot befolyásoló tényezők

Arra vonatkozóan, hogy mely tényezők befolyásolják a környezettudatosságának formálódását a kitöltőnek és milyen mértékben, korcsoportonként változó eredmények születtek. A család, mint ilyen, a leginkább a fiatal 15–24 (92%) és az idősebb 55–64 (73%), valamint 65 év feletti (56%)

korcsoportokra van nagy hatással (12. ábra). A barátok és ismerősök általánosságban véve kis vagy közepes mértékben hatnak a kitöltők környezettudatára (11. ábra). Az oktatás terén a középkorosztályokba tartozók jelölték, hogy kevésbé hat rájuk ez a tényező a témával kapcsolatosan. Ellentétben a 15–24 (88%) éves korcsoporttal, akik úgy vélik, hogy környezettudatuk formálódására az oktatás hatással van. A média, mint befolyásoló tényező az, ami inkább a közép- és idős korosztályokra hatást gyakorol, a kitöltések alapján. Végül soron, nem meglepő módon, az internet szintén a fiatalabb rétegekre, 15–34 (76%) éves korcsoportba tartozó személyekre van hatással leginkább. Ezeket a befolyásoló tényezőket és azok mértékét láthatjuk a 11. és 12. ábrákon.

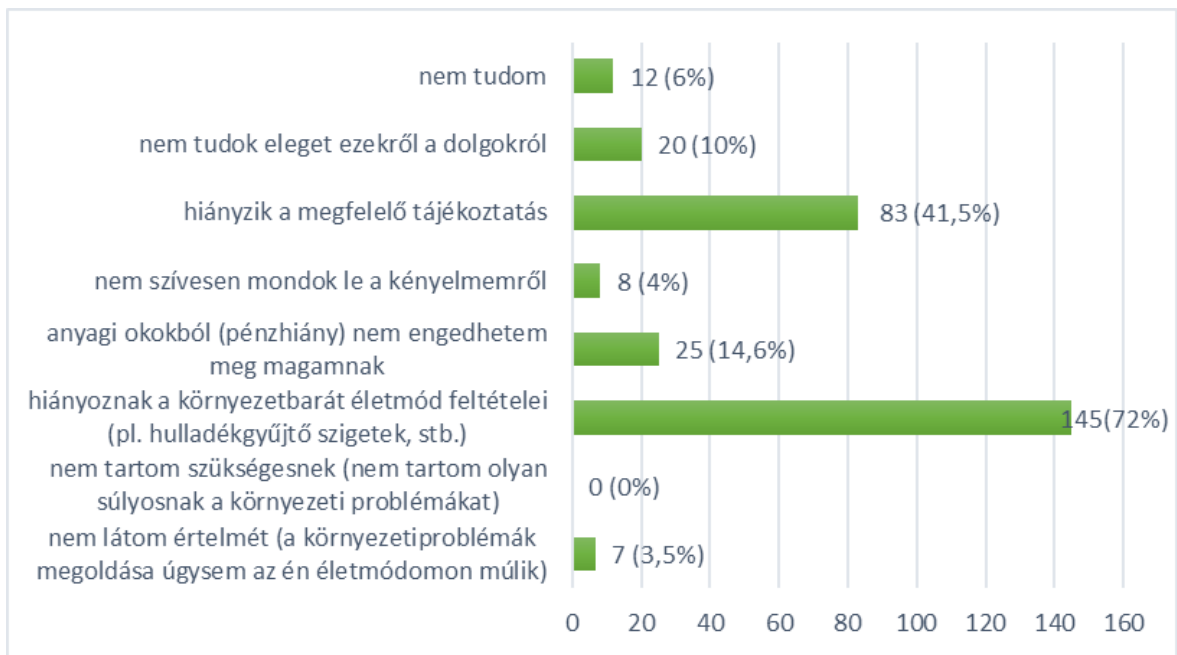

11. ábra. Környezettudatosságot befolyásoló tényezők

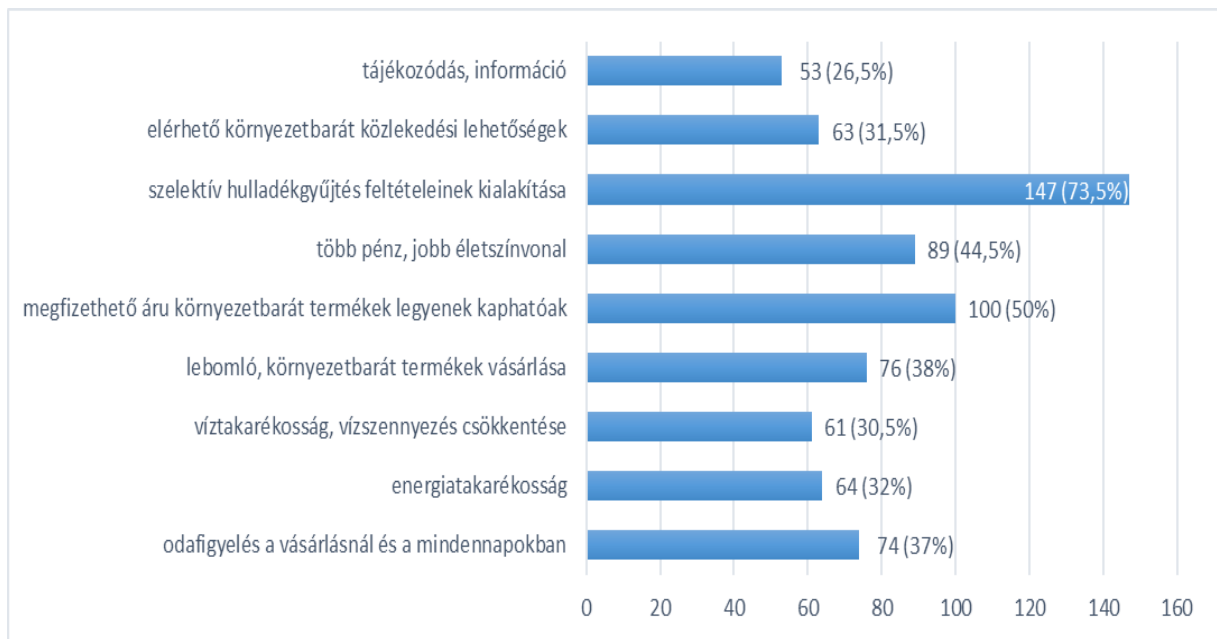
12. ábra. A környezettudatosságot befolyásoló tényezők különböző korcsoportokra gyakorolt hatása

A melyek azok a tényezők, amelyek gátolják, hogy a jelenleginél környezettudatosabb módon éljen kérdésre, kimagasló arányban (145 személy) a kitöltők azt válaszolták, hogy nincsenek meg a környezetbarát életmód feltételei (13. ábra). Ez az eredmény nem meglepő, hiszen van igazságalapja, ennek az állításnak. Ezt követően nagyobb mértékben gátló tényezőként jelölték azt, hogy hiányzik a megfelelő tájékoztatás ezzel kapcsolatosan és nem tudnak eleget a témáról, valamint anyagai okokból sem engedhetik azt meg maguknak, hogy környezetbarátabb módon éljenek. Vannak olyanok is azonban, akik úgy vélik, hogy a környezeti problémák megoldása nem az életmódváltoztatáson múlik.

13. ábra. A környezettudatos életmódot gátló tényezők

A környezettudatosságot válaszadók egyik legnagyobb arányban (147 személy), azt válaszolták, hogyha a szelektív hulladékgyűjtés feltételei ki lennének alakítva, az nagyban közreműködne a környezettudatosabb élet kialakításában. Ez egy érdekes eredmény, annak tekintetében, hogy Beregszászban van szelektív hulladékgyűjtőpont, és azok a személyek is ezt válaszolták, akik hallottak ugyan erről a helyről, mégsem viszik oda a szemetüket. A vásárlás tekintetében több jelölés is érkezett az olyan válaszlehetőségekre, hogy lebomló, környezetbarát termékek vásárlása, és ezeknek a termékeknek a megfizethető áron való megvásárlása is hozzájárulna egy környezetbarátabb életmód kialakításához. Hasonló arányban választották azt a kitöltők, hogy a több pénz és jobb életszínvonal is segítene. Ezek az eredmények a 14. ábrán láthatóak.

14. ábra. Környezettudatosságot elősegítő tényezők

Következtetések

A kérdőíves felmérés folyamán, Beregszász lakosságát többé-kevésbé sikerült aktivizálni. Nagyon pozitív eredménynek számít az, hogy a kitöltők szinte mindegyike fontosnak tartja a környezet védelmét és tesz annak megóvásáért. A válaszok alapján a város lakosságáról viszont úgy vélik, hogy közömbösen állnak a témához, vagy nem is érdekli őket.

A kitöltések alapján, Kárpátalja legnagyobb környezeti problémái: a vizek szennyezettsége, a hulladékelhelyezés és a talajszennyezés. Ez a három környezeti probléma szembeűnő, sokak számára okozhat kellemetlenséget a felszíni vizekbe, árkokba kiöntött szennyvíz, vagy az illegálisan elhelyezett hulladék.

Az utóbbi években egyre több helyen jelennek meg szelektív gyűjtőpontok, ahová bárki elviheti a hulladékot, aki jó helyen akarja tudni azt, többek között ilyen gyűjtőpont működik Beregszászban is. Erről a helyről a kitöltők többsége is hallott, valamint egyesek, nem csak ismerik ezt a gyűjtőpontot, de a szelektíven gyűjtött hulladékot is oda viszi.

A kérdőívet kitöltők a háztartásban is próbálnak odafigyelni a környezet megóvására, legtöbb esetben olyan módon, hogy energiatakarékos izzókat használnak, valamint tudatosan figyelnek a felesleges áramfogyasztás elkerülésére. Ezek a cselekvések, feltehetően nem a környezettudatosságra utalnak elsősorban, hanem a takarékoskodás célját szolgálják. Azonban akadt olyan kitöltő, aki háztartására vonatkozóan úgy figyel a környezetre, hogy előnyben részesíti a természetes alapanyagokból előállított termékeket.

A környezettudatosság formálódását befolyásoló tényezők tekintetében hasonló eredményekre jutottunk, mint Nmarné Kendöl Jutka 2019-es kutatása során, amikor is a Soproni Egyetem hallgatói és a soproni fiatal felnőtt korúak körében végzett felmérést környezettudatosság témakörben. Elsősorban a család, mint ilyen tényező, leginkább a fiatal és az idősebb korosztályokra van nagy hatással. Ahogyan azt vártuk, az oktatás és az internet elsősorban a fiatalabb generációkra gyakorolja a legnagyobb hatást, a középkorostállyal ellentétben, akik számára ezek kis

mértékben befolyásoló tényezők. Ellentétben a médiával, ami pont ezt a réteget mozgatja meg leginkább.

A kitöltők úgy vélik, hogy nagyban gátolja őket a környezettudatosabb életmód kialakításában az, hogy nincsenek meg a környezetbarát életmód feltételei, nincsen meg a témával kapcsolatos megfelelő tájékozottságuk, valamint az anyagiak is közrejátszanak. A legtöbben úgy vélik, hogy nagyban közreműködne a környezettudatosabb élet kialakításában, hogyha a szelektív hulladékgyűjtés feltételei ki lennének alakítva. Azonban ezek a válaszadók tudnak a Beregszászon működő szelektív hulladékgyűjtő pontról, mégsem szelektálnak és nem viszik oda a hulladékot. Nagyon pozitív, hogy egyes személyek szerint, ha jobban odafigyelnének a vásárlásnál és a mindennapokban, valamint ha lebomló, környezetbarát termékeket megfizethető áron tudnának beszerezni az már elősegítené, hogy környezettudatosabb módon éljenek.

Nem adott minden feltétel a környezettudatos élet kialakításához sem Kárpátalja, sem Beregszász tekintetében, ennek ellenére a kitöltők nagy része mégis próbál odafigyelni arra, hogy óvja a környezetet, még ha csak apró cselekedetekkel is. Pozitív eredménynek elkönnyvelhető, hogy van az emberekben hajlandóság arra, hogy bizonyos feltételek megléte mellett ugyan, de változtassanak fogyasztói szokásaikon és egy környezettudatosabb életmódra váltsanak.

Összefoglalás

A kutatás során a Beregszászban élő lakosok környezettudatosságát mértük fel.

A kérdőíves felmérésben a tervezett 200-ból minden kérdőívet sikerült begyűjtenünk. Egy általános képet szeretnénk volna kapni a város lakosainak környezettudatosságáról, valamint megtudni, hogy vannak-e eltérések a különböző korcsoportok között a témával kapcsolatban.

Az általános környezetvédelmi kérdéseknél a kitöltők 90%-a (154 személy) azt válaszolta, hogy fontosnak tartja a környezetének megóvását és tesz is ennek érdekében. Azonban a legtöbb kitöltő (66 személy) megállapítása szerint a Beregszászban élő lakosság közömbösen áll a témához.

Kárpátalja környezeti állapotát a kitöltők 67,8%-a (116 személy) ukrainai átlag körülinek ítéli meg. A válaszadók véleménye szerint a legnagyobb környezeti problémák Kárpátalján a vizek szennyezettsége, a nem megfelelő hulladékelhelyezés és a talajszennyezés.

A szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatban, a kitöltők több mint a fele, 68%-a (136 személy), azt válaszolta, hogy szelektíven gyűjti a hulladékot. A szelektálók közül legtöbben a veszélyes hulladékot (elem, akkumulátor, stb.) (46,5% - 93 személy), a műanyagot (41% - 82 személy), papírt (34,5% - 69 személy) és a fémhulladékot (32,5% - 65 személy) gyűjti külön. A hulladék újrahasznosításával és újrahasználatával kapcsolatosan, 89 személy (52,1%) azt válaszolta, hogy szokott újrahasznosítani, 82 személy (47,9%) viszont nem. Elsősorban a műanyagot (flakon, tasak stb.) (49 személy), a papírt (36 személy) és az üveget (26 személy) használják fel újra, valamint 35–64 éves, kertesházban élő korosztályok a szerves, a háztartási és konyhai hulladékot hasznosítják újra komposzt formájában.

A vásárlás során a megvásárolt termékeket a kérdőívet kitöltők csaknem fele, 47%-a (80 személy), vászontáskába szokta belepakolni. Az egyszer használatos poharak, tányérok, stb. tekintetében pozitív eredmény született, hiszen a válaszadók

62%-a (106 személy) ha csak lehetősége van rá, nem használ ilyen termékeket, 18% (31 személy) pedig állítása szerint soha nem használja ezeket az eszközöket.

Beregszászban már működő “Kol’orovi baky” (Színes tartályok) nevű szelektív hulladékátvételi pontról a válaszadók 67%-a (115 ember) hallott, 24% (41 személy), azonban nem csak ismeri ezt a helyet, de a szelektíven gyűjtött hulladékát is oda viszi.

A környezettudatosság formálódását befolyásoló tényezők tekintetében korcsoportonként eltérő válaszok születtek. A család leginkább a fiatal 15–24 (92%) és az idősebb 55–64 (73%), valamint 65 év feletti (56%) korcsoportokra van nagy hatással. Az oktatás terén a középkorosztályokba tartozók szerint kevésbé hat rájuk ez a tényező a témával kapcsolatban, a 15–24 (88%) éves korcsoporttal ellentétben, akik úgy vélik, hogy környezettudatuk formálódását ez nagyban befolyásolja. A média főként a közép- és idős korosztályokra van hatással, az internet pedig 15–34 (76%) éves korcsoportba tartozó személyeket befolyásolja a leginkább a témával kapcsolatban. Azok a tényezők, amelyek leginkább gátolják azt, hogy a kitöltők a jelenleginél környezettudatosabb módon éljenek a következők: nincsenek meg a környezetbarát életmód feltételei, tájékozottság hiánya a témával kapcsolatban. Azzal kapcsolatban, hogy milyen tényezők segítenék elő azt, hogy környezettudatosabban éljenek, a legtöbben azt válaszolták, hogyha a szelektív hulladékgyűjtés feltételei ki lennének alakítva (130 személy), a lebomló, környezetbarát termékek megfizethető áron megvásárolhatók lennének, valamint a több pénz és jobb életszínvonal is hozzájárulna egy környezetbarátabb életmód kialakításához.

Резюме

Під час дослідження вимірювали екологічну свідомість жителів м.Берегово.

Під час анкетного опитування вдалося зібрати всі заплановані 200 анкет.

Ми хотіли отримати загальне уявлення про екологічну свідомість жителів міста та з'ясувати, чи є якісь відмінності між різними віковими групами. Щодо загальних екологічних питань, 90% респондентів (154 особи) відповіли, що вважають важливим захищати своє довкілля і роблять все заради її збереження. Проте більшість респондентів (66 осіб) вважають, що населення м. Берегове байдуже ставиться до цього питання.

67,8% респондентів (116 осіб) вважають екологічний стан Закарпаття приблизно середнім по Україні. На думку респондентів, найбільшими екологічними проблемами Закарпаття є забруднення вод, неналежне видалення відходів та забруднення ґрунтів.

Щодо вибіркового збору відходів, то більше половини респондентів, 68% (136 осіб), відповіли, що збирають відходи вибірково. Найбільше з них збирають окремо небезпечні відходи (батарейки, акумулятори тощо) (загалом 46,5% респондентів - 93 особи), пластмаси (41% - 82 особи), папір (34,5% - 69 осіб) та металобрухт (32,5% - 65 осіб). Щодо утилізації та повторного використання відходів, 89 осіб (52,1%) відповіли, що раніше переробляли, а 82 особи (47,9%) не переробляли відходи. В основному повторно використовується пластик (пляшка, пакет тощо) (49 осіб), папір (36 осіб) та скло (26 осіб). Органічні, побутові та кухонні відходи переробляють переважно особи віком 35-64 років у вигляді компосту.

Майже половина, 47% (80 осіб) респондентів, пакуть куплену в магазині продукцію в полотняний мішок. 62% респондентів (106 осіб) якщо мають можливість, не користуються одноразовими склянками, тарілками тощо, а 18% (31 особа) кажуть, що ніколи не користувалися такими продуктами.

67% опитаних осіб (загалом 115 осіб) вже чули про діючий пункт селективного збору сміття «Кольорові баки» в Берегові, а 24% (41 особа), не тільки знають про цей пункт, а й вибірково збирають відходи і відносять його туди.

Щодо факторів, які впливають на формування екологічної свідомості, для кожної вікової групи отримано різні відповіді. Сім'я, як фактор, здебільшого присутній у молодих вікових групах 15–24 (92%) та старших 55–64 (73%), а також на старше 65 років (56%).

На вікову групу 24 (88%), як фактор по цій темі, дуже впливає освіта, а на людей середнього віку цей фактор впливає менше.

ЗМІ в основному зачіпають людей середнього та літнього віку, а Інтернет має найбільший вплив на людей 15-34 років (76%).

Факторами, які найбільше заважають респондентам жити більш екологічно, є відсутність умов для екологічно чистого способу життя та недостатня інформація з теми. Щодо факторів, які допомогли б їм жити більш екологічно свідомо, більшість відповіли, що якби були створені умови для роздільного збору відходів (130 осіб) та екологічно чиста продукція була б за доступними цінами, а також більше грошей і кращий рівень життя сприятиме більш «зеленому» способу життя.

Irodalomjegyzék

1. Adrian Brügger, Florian G. Kaiser, Nina Roczen, 2011: One for All? Connectedness to Nature, Inclusion of Nature, Environmental Identity, and Implicit Association with Nature. Otto-von-Guericke University, Department of Psychology, Magdeburg, Germany
2. Agoston Hugo, Baróti Judit, Rostás Zoltán, 1977: Ember és természet. Bucuresti Piata Scintei nr., Bukarest
3. Angyal Zsuzsanna, Ballabás Gábor, Csüllög Gábor, Kardos Levente, Munkácsy Béla, Pongrácz Rita, Szabó Mária, 2012: A környezetvédelem alapjai. Typotex Kiadó, Budapest
4. Bihariné Krekó Ilona – Kanczler Gyuláné, 2019: Természetvédelem és Környezetvédelem. Elte Tanító- és Óvóképző Kar Természettudományi Tanszék, Budapest
5. Ibrahim A. N and Asmawi M. Z, 2012: The Level of Awareness towards Environmental Issues among Students in Tertiary Level; Case Study of University
6. János Ilona, Pál Viktor, Vízvári Albertné. 2008: A világ változó társadalmi-gazdasági képe. Mozaik Kiadó, Szeged
7. Kerényi Attila, 1995: Általános környezetvédelem. Mozaik Oktatási Stúdió. Szeged
8. Kovács András Donát, 2008: A környezeti tudatosság fogalomköre és vizsgálata alföldi példákon. Debreceni Egyetem, Debrecen
9. Lupán Ernő, 1989: Környezetvédelem és jog. Korunk évkönyv
10. Marjainé Szerényi Zsuzsanna, Zsóka Ágnes, Széchy Anna, 2008: A környezeti nevelés és a környezettudatos fogyasztói magatartás kapcsolata egyetemisták körében elvégzett felmérés alapján I. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest
11. Mohammed Yahaya Abbas, Ripudaman Singh, 2014: A Survey of Environmental Awareness, Attitude, and Participation amongst

- University Students. A Case Study International Journal of Science and Research (IJSR) Volume 3 Issue 5.
- 12.Nagy Szabolcs, 2005: Környezettudatos marketing. Miskolci Egyetem, Miskolc
 - 13.Nagy Szabolcs, 2018: A környezettudatos cselekvések elemzése. Management Review, Budapest
 - 14.Nmarné Kendöl Jutka, 2019: Hallgatói környezettudatosság környezetvédelmi témakörökben fiatal felnőtt korban, Soproni Egyetem, Sopron
 - 15.Oláh János, 2005: Az ökológia ígérete. A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat és a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft. havi folyóirata, Budapest
 - 16.Schaferné Dudás Katalin, 2008: A környezettudatosság többszintű értelmezése és a környezettudatos fogyasztói magatartás vizsgálata. Pécsi tudományegyetem Közigazgatástudományi Kar Gazdálkodástani Doktori Iskola, Pécs
 - 17.Schäfferné Dudás Katalin, 2008: a környezettudatosság többszintű értelmezése és a környezettudatos fogyasztói magatartás vizsgálata. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs
 - 18.Siegmar Otto, Florian G.Kaiser, 2014: Ecological behavior across the lifespan: Why environmentalism increases as people grow older. Magdeburg, Germany
 - 19.Tóth Róbert, Kozma Tímea, 2016: A fenntarthatóság és a környezettudatosság fontossága. ACR_toth_kozma.pdf
 - 20.Tuula Asunta ,2004: Knowledge sources, attitudes and self-reported behaviour of secondary-level science students concerning environmental topics. University of Helsinki, Helsinki
 - 21.Valkó László, 2003: Fenntartható/környezetbarát fogyasztás és a magyar lakosság környezeti tudata. BKÁE, Budapest

22. Ziadat A. H., 2010: Major factors contributing to environmental awareness among people in a third world country. Jordan, Environ Dev Sustain
23. А.С. Радей, 2008: Екологічна свідомість і культура: Теоретико-методологічний аспект. Національного технічного університету України, Київський політехнічний інститут
24. Доронина, Марина Вячеславовна, 2005: О системности экологического сознания в современной науке и культуре: На материале агроэкологических наук. Тюменская государственная сельскохозяйственная академия, Тюмень
25. Наталія Куць, 2020: Екологічна свідомість українців & довкілля. Екологія-Право Людина, Житомир
26. <https://hatasvizsgalat.kormany.hu/download/d/38/20000/kornyezeti.pdf> (letöltés dátuma: 2020.03.20)
27. <https://szabadlevegő.hu/kornyezettudatosság> (letöltés dátuma: 2020.03.22.)
28. <https://tns-ua.com/news/ekologichna-svidomist-ukrayintsiv> (letöltés dátuma: 2022.02.04.)
29. <https://www.goodreads.com/quotes/114749-we-don-t-inherit-the-earth-from-our-ancestors-we-borrow> (letöltés dátuma: 2020.04.21)
30. <https://www.pachamama.org/environmental-awareness> (letöltés dátuma: 2022.01.23.)

Melléklet

1. számú melléklet

A lakosság környezettudatosságának vizsgálata Beregszászban

Általános demográfiai adatok

1. Neme: a) Férfi b) Nő
2. Kora: a) 15-24 b) 25-34 c) 35-44
d) 45-54 e) 55-64 f) 65 felett
3. Legmagasabb iskolai végzettsége:
a) Elemi c) Általános d) Középiskolai / gimnázium
b) Szakiskolai (technikum, koledzs) e) Felsőfokú (főiskola, egyetem)
4. Az Ön lakóhelyének típusa: a) lakás b) kertesház

Általános környezeti kérdések

5. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire tartja fontosnak a környezetvédelmet? Ahol az 1 – nem tartom fontosnak és nem is érdekel a téma, az 5 – igen, nagyon fontosnak tartom és teszek is érte.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. Az Ön véleménye szerint a lakóhelyén, a helyi lakosság fontosnak tartja-e a környezet- és a természet védelmét, a települési értékek megóvását? Jelölje ezt egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – a lakosság hozzáállása kifejezetten negatív, az 5 – a lakosság aktívan részt vállal a környezet- és természetvédelemben.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. Mi a véleménye általánosságban Kárpátalja környezeti állapotáról?

- a) Rosszabb, mint az ukrainai átlag
b) Ukrainai átlag körüli
c) Jobb, mint az ukrainai átlag

8. Válasszon ki a következő listából 3 környezeti problémát, amelyeket a leginkább aggasztónak tart Kárpátaljára vonatkozóan!

- a) Levegőszennyezés e) Hulladék elhelyezés
b) Talajszennyezés f) Élővilág pusztulása
c) Vizek szennyezettsége g) Klímaváltozás
d) Zajszennyezés

Környezetvédelmi tevékenységhez kapcsolódó kérdések

9. Milyen hulladékot szokott szelektíven gyűjteni? Többválaszt is megjelölhet!

- a) nem gyűjtök szelektíven e) üveg
hulladékot f) konyhai/kerti hulladék
b) papír g) veszélyes hulladék (elem,
c) műanyag akkumulátor, stb.)
d) fémhulladék

10. Szokott-e hulladékot újrahasznosítani vagy újrahasználni? Ha igen, milyen típusú hulladékot? Több választ is megjelölhet!

- a) nem szoktam d) fémhulladék
b) papír e) üveg
c) műanyag (flakon, tasak) f) egyéb: _____

11. Vásárlásnál általában mibe pakolja a vásárolt termékeket?

- a) vászontáskába d) az üzletben vásárol műanyag
b) hátizsákba tasakba
c) általam vitt műanyag tasakba

12. Milyen gyakran használ egyszerűhasználatos poharat, tányért stb.?

- a) naponta d) ha csak lehetőségem van rá, nem
b) hetente használlok
c) havonta e) soha

13. Mit tud a beregszászi Színes tartályok hulladékátvételi pontról?

- a) hallott róla, de nem szokott hulladékot oda hordani
- b) hallott róla és a szelektíven gyűjtött hulladékot oda viszi el
- c) nem hallott róla

14. Milyen módon figyel a környezet védelmére a háztartásban? Több választ is megjelölhet!

- a) Modern, takarékos kazánt és fűtési rendszer használunk
- b) Szigetelt a lakás/ház
- c) Energiatakarékos izzót használunk
- d) Energiatakarékos háztartási gépeket használunk (A⁺stb. jelzésű gépek)
- e) Tudatosan figyelünk a felesleges áramfogyasztás elkerülésére (pl. lekapcsoljuk a villanyt, áramtalanítjuk a berendezéseket használat után)
- f) Víztakarékos csapot használunk
- g) Kizárólag kinti WC-t használunk
- h) Tudatosan figyelünk a túlzott vízfogyasztás elkerülésére (pl. elzárjuk a csapot fogmosás közben, nem folyó víz alatt mosogatunk)
- i) Vásárlásnál kizárólag általam vitt szatyorba/táskába pakolom a megvásárolt termékeket
- j) Nem befolyásolja a tevékenységeinket a környezetvédelem
- k) Egyéb: _____

15. A közlekedésnél figyelembe veszi-e, hogy környezetbarát megoldást válasszon? Ha igen, milyen módon?

- a) Ha tehetem biciklivel, vagy gyalog közlekedek
- b) Ha autóval közlekedek törekszem arra, hogy tele autóval utazzam
- c) Tömegközlekedést használom, autó helyett, ha csak tehetem
- d) Nem foglalkozom a környezetvédelemmel a közlekedés esetében
- e) Egyéb: _____

16. Részt vesz-e Ön vagy a család bármely tagja környezetvédelmi programokon (szemétgyűjtés, faültetés, plakátkészítés stb.)?

- a) igen
- b) nem
- c) nincsenek ilyen programok
- d) egyéb: _____

17. Az Ön megítélése szerint a családban ki törődik a legtöbbet a környezet védelmével?

- a) mindenki egyformán
- b) senki
- c) férj
- d) feleség
- e) gyerek
- f) egyéb _____

A környezettudatosságot befolyásoló tényezők

18. Mely tényezők befolyásolják a környezettudatosságának formálódását és milyen mértékben? Egy 1-től 5-ig terjedő skálán jelölje ezt a felsorolt tényezőkkel kapcsolatban!

Befolyásoló tényezők	egyáltalán nem befolyásol	kis mértékben befolyásol	közepes mértékben befolyásol	befolyásol	nagyon befolyásol
család	1	2	3	4	5
barátok, ismerősök	1	2	3	4	5
oktatás	1	2	3	4	5
média	1	2	3	4	5
internet	1	2	3	4	5

19. Melyek a fő tényezők, amelyek gátolják, hogy a jelenleginél környezettudatosabb módon éljen? Több választ is megjelölhet!

- a) nem látom értelmét (a környezetiproblémák megoldása úgysem az én életmódomon múlik)
- b) nem tartom szükségesnek (nem tartom olyan súlyosnak a környezeti problémákat)
- c) hiányoznak a környezetbarát életmód feltételei (pl. hulladékgyűjtő szigetek, stb.)

- d) anyagi okokból (pénzhiány) nem engedhetem meg magamnak
- e) nem szívesen mondok le a kényelmemről
- f) hiányzik a megfelelő tájékoztatás
- g) nem tudok eleget ezekről a dolgokról
- h) nem tudom

20. Mit gondol, mire lenne szükség ahhoz, hogy életmódja, fogyasztói szokásai környezetbarátabbá váljanak? Több választ is megjelölhet!

- a) odafigyelés a vásárlásnál és a mindennapokban
- b) energiatakarékosság
- c) víztakarékosság, vízszennyezés csökkentése
- d) lebomló, környezetbarát termékek vásárlása
- e) megfizethető áru környezetbarát termékek legyenek kaphatóak
- f) több pénz, jobb életszínvonal
- g) szelektív hulladékgyűjtés feltételeinek kialakítása
- h) elérhető környezetbarát közlekedési lehetőségek
- i) tájékozódás, információ

2. számú melléklet

Дослідження екологічної свідомості населення м. Берегово

Загальні дані

1. Стать: a) Чоловіча b) Жіноча

2. Вік: a) 15-24 b) 25-34 c) 35-44
d) 45-54 e) 55-64 f) за 65

3. Найвищий рівень освіти:

- c) Початкова школа c) Загальна школа d) Середня школа/гімназія
- d) Технічна школа (технікум, коледж) e) Вища освіта (інститут, університет)

4. Тип вашого місця проживання: a) квартира b) особняк

Загальні екологічні проблеми

5. За шкалою від 1 до 5 наскільки важливим ви вважаєте охорону природи? Де 1 – я не вважаю важливим і для мене ця тема байдужа, 5 – населення бере активну участь в охороні природи.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. На Вашу думку, місцеве населення вважає важливим охорону природи та навколишнього середовища, а також оберігання цінностей населеного пункту? Позначте на шкалі від 1 до 5, де 1 – ставлення мешканців вкрай негативне, 5 – мешканці беруть активну участь в охороні природи та навколишнього середовища.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. На Вашу думку, в загальному який екологічний стан Закарпаття?

- a) Гірше, ніж в середньому по Україні
- b) Подібний до середнього стану в Україні
- c) Краще, ніж в середньому по Україні

8. Виберіть з даного списку 3 екологічні проблеми, які найбільш притаманні для території Закарпаття!

- a) Забруднення повітря e) Робота з відходами
- b) Забруднення ґрунтів f) Вимирання живої природи
- c) Забруднення води g) Зміна клімату
- d) Шумове забруднення

Питання, пов'язані з природоохоронною діяльністю

9. Яке сміття Ви збираєте селективно? Можете вибрати декілька варіантів відповідей!

- h) не збираєте вибірково сміття j) пластик
- i) папір k) металеві відходи

- l) скло
m) побутові відходи
- n) небезпечні відходи (батареї, акумулятори тощо)

10. Ви зазвичай переробляєте відходи? Якщо так, які типи відходів переробляєте? Можете вибрати декілька варіантів відповідей!

- a) не переробляю
b) папір
c) пластик
d) металеві відходи
- e) скло
f) інше: _____

11. При покупках зазвичай в що складаєте придбані товари?

- a) сукняна (полотняна) сумка/пакет
b) рюкзак
c) зазвичай ношу з собою нейлоновий пакет
d) купую нейлоновий пакет в магазині

12. Як часто ви використовуєте одноразову чашку, тарілку тощо?

- f) щоденно
g) щотижня
h) щомісяця
i) якщо у мене є можливість, не користуюся
- j) ніколи

13. Що ви знаєте про пункт збору Кольорові Баки?

- a) я чув про це, але зазвичай не возив туди відходи
b) почув про це і вивожу туди селективно зібрані відходи
c) не чув про це

14. Яким чином ви приділяєте увагу охороні навколишнього середовища в домогосподарстві? Можете вибрати декілька варіантів відповідей!

- a) Ми використовуємо сучасний котел та систему опалення
b) Квартира/будинок утеплений
c) Використовуємо енергозберігаючу лампочку
d) Використовуємо енергозберігаючу побутову техніку (автомати з маркуванням A+ тощо)
e) Ми свідомо дбаємо про те, щоб уникнути непотрібного споживання електроенергії (наприклад, ми вимикаємо електрику, відключаємо обладнання після використання)
f) Використовуємо водозберігаючий кран
g) Користуємося тільки відкритим туалетом
h) Ми приділяємо велику увагу, щоб уникнути надмірного споживання води (напр. закривайте кран під час чищення зубів, не миємо під проточною водою)
i) Під час покупок я пакую куплені продукти тільки в сумку/мішок, який взяв з собою
j) На нашу діяльність не впливає охорона навколишнього середовища
k) Інші: _____

15. Під час вибору транспортного засобу Ви берете до уваги рівень його екологічності? Якщо так, то яким чином?

- a) При можливості я користуюся велосипедом чи хожу пішки
b) Коли я керую автомобілем, я намагаюся подорожувати з повним авто
c) При можливості я користуюся громадським транспортом замість власного автомобіля
d) Я не займаюся охороною навколишнього середовища при виборі транспорту
e) Інші: _____

16. Чи берете ви або хтось із членів вашої родини участь в екологічних програмах? (прибирання сміття, посадка дерев, виготовлення плакатів тощо)?

- a) так
b) ні
- c) таких програм немає
d) інше: _____

17. Хто, на вашу думку, найбільше дбає про захист довкілля в сім'ї?

- a) всі однаково
b) ніхто
c) чоловік
- d) дружина
e) дитина
f) інше: _____

Фактори, що впливають на екологічну свідомість

18. Які чинники впливають на формування вашої екологічної свідомості і наскільки? За шкалою від 1 до 5 позначте це по відношенню до перерахованих факторів.

Фактори впливу	зовсім не впливає	має незначний ефект	певним чином впливає	впливає	дуже впливає
сім'я	1	2	3	4	5
друзі, знайомі	1	2	3	4	5
освіта	1	2	3	4	5
засоби масової інформації	1	2	3	4	5
інтернет	1	2	3	4	5

19. Які основні фактори заважають Вам жити більш екологічно свідомо ніж зараз? Можете вибрати декілька варіантів відповідей!

- a) не бачу сенсу (вирішення екологічних проблем не залежить від мого способу життя)
- b) не вважаю за потрібне (я не вважаю екологічні проблеми такими серйозними)
- c) відсутні умови для ведення екологічного свідомого життя (напр. острови для збору відходів)
- d) не можу собі дозволити з фінансової точки зору
- e) не хочу відмовлятися від свого затишку
- f) відсутність належного інформування
- g) недостатньо знаю про ці речі
- h) не знаю

20. Як ви гадаєте, що потрібно було б для того, щоб ваш спосіб життя та звички споживачів стали більш екологічними? Можете вибрати декілька варіантів відповідей!

- a) уважність під час покупок та у повсякденному житті
- b) заощадження енергії
- c) заощадження водою, зменшення рівня забруднення води
- d) придбання екологічно чистих продуктів, які розкладаються
- e) екологічно чисті товари за доступною ціною
- f) більше грошей, кращий рівень життя
- g) створення умов для вибіркового (селективного) збирання відходів
- h) доступні екологічно чисті варіанти транспорту
- i) надання інформації

Ábrák jegyzéke

1. ábra. A válaszadók korcsoportonként való megoszlása.....	21
2. ábra. Hogyan viszonyul a kitöltő és általa vélten a lakosság a környezet megóvásához	22
3. ábra. Környezeti problémák Kárpátalján	23
4. ábra. Szelektíven gyűjtött hulladékok.....	24
5. ábra. A különböző hulladéktípusok újrahasználatára és újrahasznosítására.....	25
6. ábra. A vásárlás során mibe helyezi el a megvásárolt terméket?.....	26
7. ábra. Mit tud a beregszászi Színes tartályok hulladékátvételi pontjáról?.....	27
8. ábra. Milyen módon figyel a környezet védelmére a háztartásban?.....	28
9. ábra. Milyen módon veszi figyelembe, hogy közlekedésnél környezetbarát megoldást válasszon?	28
10. ábra. A családban ki törődik a legtöbbet a környezet védelmével.....	29
11. ábra. Környezettudatosságot befolyásoló tényezők.....	30
12. ábra. A környezettudatosságot befolyásoló tényezők különböző korcsoportokra gyakorolt hatása	31
13. ábra. A környezettudatos életmódot gátló tényezők.....	32
14. ábra. Környezettudatosságot elősegítő tényezők	33

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék említést tenni, azokról a személyekről, akik közreműködése nélkül ez a munka nem készülhetett volna el.

Első sorban köszönettel tartozom a témavezetőmnek, Vince Tímeának, aki folyamatosan hasznos tanácsokkal látott el, ezzel segítve a munka előrehaladását, a szakmai tudása és hozzáértése elengedhetetlennek bizonyult a kutatás elkészítésében. Köszönetet érdemel Gönczy Sándor, aki szintén célravezető tanácsokkal és javaslatokkal látott el a szakdolgozat elkészítése folyamán. Köszönöm Izsák Tibornak, hogy recenzensként hozzájárult a munka tökéletesítéséhez.

Továbbá köszönöm Oláh Natáliának, aki segédkezett, hogy minél gyorsabban és hatékonyabban sikerüljön elérni a célként kitűzött kitöltött kérdőívszámot.

Köszönettel tartozom minden egyes beregszászi lakosnak, aki részánta az idejét a kérdőív kitöltésére és ezzel segítette a munka elkészítését.

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1011180855

Дата перевірки:
14.05.2022 09:31:13 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
14.05.2022 09:48:39 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: 01_Боднар Барбара Томашівна

Кількість сторінок: 49 Кількість слів: 9203 Кількість символів: 75405 Розмір файлу: 1.07 MB ID файлу: 1011075114

6.43% Схожість

Найбільша схожість: 1.14% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1007833338)

5.02% Джерела з Інтернету

65

Сторінка 51

1.66% Джерела з Бібліотеки

90

Сторінка 52

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

3